

หมวดหมู่ศัพท์ PaliDict (๔ มิ.ย.๖๐)

ศัพท์ที่เป็นนามนาม: **ตัวหนา** = ปุลงลิงค์   **ตัวหนาเอียง** = นปุลงลิงค์   **ตัวหนาขีดเส้นใต้** = อิตถิลิงค์

สัตว์โลก.....๒	อาหาร.....๙	นิบาตมีเนื้อความต่างๆ.....๑๘
บุคคล.....๒	น้ำ เครื่องดื่ม.....๑๐	นิบาตสำหรับผูกศัพท์และประโยค.....๑๘
สมุหนาม.....๒	ผ้า อภรณ์.....๑๐	นิบาตบอกปริกัป (เงื่อนไข).....๑๘
นักบวช.....๓	บ้าน ส่วนประกอบ อุปกรณ์.....๑๐	นิบาตบอกความสงสัย.....๑๘
การศึกษา.....๓	สิ่งของ.....๑๑	คำถาม (ปุจฉนะ).....๑๘
ครอบครัว ญาติ.....๓	สิ่งของภายในบ้าน.....๑๑	นิบาตบอกความรับ รับคำ (สัมปฏิจฉนะ).....๑๘
อาชีพ.....๔	สิ่งก่อสร้าง บริหาร สิ่งต่างๆ ในวัด.....๑๒	นิบาตสักว่าทำบทให้เต็ม (ปทปุจฉนะ).....๑๘
สัตว์ดิรัจฉาน.....๕	รัตนชาติ แร่ธาตุ.....๑๒	นิบาตบอกปฏิเสธ.....๑๘
สัตว์บก.....๕	โลกธาตุ จักรวาล.....๑๒	นิทัสสนะ (แสดง, ชี้แจง).....๑๘
สัตว์เลื้อยคลาน.....๕	โลก แผ่นดิน.....๑๓	คุณภาพ ลักษณะ.....๑๘
สัตว์ปีก.....๕	ที่เก็บน้ำ และทางน้ำ.....๑๓	ความรู้สึก บุคคลิก.....๒๐
สัตว์น้ำ.....๖	การปกครอง.....๑๔	อายุ.....๒๑
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก.....๖	พาหนะต่างๆ.....๑๔	ขนาด.....๒๑
แมลง.....๖	เครื่องเขียน การพิมพ์.....๑๕	จำนวน ปริมาณ.....๒๑
อวัยวะสัตว์.....๖	เครื่องมือ.....๑๕	อุณหภูมิจ.....๒๑
อื่นๆ.....๖	เวลา.....๑๖	สัมผัส.....๒๑
ร่างกาย.....๖	ในวัน.....๑๖	ศัพท์นาม.....๒๑
จิตใจ.....๗	ในขณะที่ ในสมัย.....๑๖	สี.....๒๑
ต้นไม้.....๗	ในเวลา ในกาล.....๑๖	รสชาติ.....๒๒
ธรรมชาติ.....๗	ความถี่.....๑๗	ระยะทาง.....๒๒
ทิศ.....๘	ในเวลา ในกาล สำนวน สมาส.....๑๗	เงื่อนไข สภาพ ฐานะ.....๒๒
สถานที่.....๘	เมื่อ (โดย...) (ตติยา).....๑๘	รูปร่าง.....๒๒
นิบาตเกี่ยวกับที่-สถานที่.....๙	ตั้งแต่ (ปัญจมี).....๑๘	โรค.....๒๒
อื่นๆ.....๙	ประโยคแทรก (ลักษณะ).....๑๘	ธรรม.....๒๒
ยาน พาหนะ.....๙	นิบาตบอกอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ.....๑๘	อื่นๆ.....๒๒

Made with LibreOffice 5

libreoffice.org

สัตว์โลก

- สัตว์ **ขนตุ** 'ผู้เกิด'
- สัตว์ **สตโต ภูโต ภูต***
- สัตว์ **ปาโณ** 'มี ปราม/ลมหายใจ/ชีวิต'
- สัตว์มีชีวิต **ปาดนภูโต**
- หมูสัตว์ หมูชน สัตว์โลก **ปชา**

บุคคล

(เป็น ปุ. หรือ อิต. เท่านั้น)

- ตน **อตตา** [อตต]
- พรหม **พรพมา** [พรพม]
- เทวดา **เทโว เทวตา อมโร สุโร**
- เทวบุตร เทพธิดา **เทวปุตโต เทวธิดา** [-ธิด]
- นางอัปสร นางฟ้า **อจจรา**
- พระอินทร์ สกโก เทวราชา มฆวา อินโท **วชิรปาดิ**
- ยักษ์ ยักษ์ณี **ยกโข ยกขินี**
- เปรต **เปโต**
- สัตว์นรก **เนรยโก**
- ดิรัจฉาน **ติรัจฉานโน ติรัจฉานคโต**
- อสุรกาย **อสุร อสุโร อสุรกาย**
- ชน คน **ชน** 'ผู้เกิด' (ไม่เจาะจงว่าชายหรือหญิง)
- บุคคล **บุคคลโล** (ไม่เจาะจงว่าชายหรือหญิง)
- มนุษย์ คน **มนุสโส** (ไม่เจาะจงว่าชายหรือหญิง และไม่มี ความหมายพิเศษสูงกว่าคำว่า ชน นร) **มนุสสิ** (ไม่มีใช้)
- คน **นโร** (ไม่เจาะจงว่าชายหรือหญิง) **นารี**
- ผู้ชาย บุรุษ **บุริโส ปุมา โปริโส โปโส** (ไม่เจาะจงว่าชายหรือหญิงบ้าง) **มานโว**
- ผู้หญิง หญิง **สตรี อิตถิ ถิ**
- มาตุคาม ผู้หญิง **มาตุคาม**
- มหาชน **มหาชน** (เป็นเอกวจนะเท่านั้น ในความหมายพหูพจน์)
- บริษัท ประชุมชน **ปริสา**
- เด็ก ทารก **ทารโก ทาริกา กุมารโ กุมารี** **กุมารโก กุมาริกา พาโล**
- เด็กในท้อง **คพโก**

- เด็กทารก เด็กอ่อน **ณโป** 'คิมจากเต้านม'
- ดรุณ คนหนุ่มสาว **ตรุณ ตรุณี युว** [ยุว] **ยุวติ ยุวตี** **มาณโว มาณวโก มาณวิกา** **วนิตา**
- คนหนุ่ม ภิภษุหนุ่ม **ททโร**
- คนแก่ (ผู้ใหญ่ โดยอายุ โดยฐานะ ...)
- **มหลลโก มหลลิกา**
- หญิงสาว **สุตา**
- หญิงสาวน้อย **กณญา**
- กุลบุตร กุลธิดา **กุลปุตโต กุลธิดา** [-ธิด]
- เพื่อน มิตร สหาย **मितโต สหายโย สหายโก** **สหายิกา สุขุชโซ, สขา สขี; สมม** (อาลปนนะ)
- พระราชา พระราชินี **ราชา [ราช] ราชนิ** **มहेสิ**
- พระราชบุตร พระราชธิดา **ราชปุตโต** **ราชธิดา** [-ธิด]
- ๑ กษัตริย์ นางกษัตริย์ เทวี **ขตติโย** **ขตติยา ขตติยานิ** **เทโว (=สมมุติเทพ) เทวี**
- พระเจ้าจักรพรรดิ **จกกวตติ จกกวตตี**
- พระเจ้าแผ่นดิน **ภูปติ ภูปาโล**
- อำมาตย์ **อมาตโย อมจโย**
- นักรบ ทหาร **โยโร**
- ๒ พราหมณ์ **พราหมโณ พราหมณี**
- ๓ แพศย์ พ่อค้า **เวสโส**
- ๔ ศูทร **สุทโท**
- ๐ จัณฑาล **จณฑาโล**
- ทาส **ทาส ทาสี** **ทาสในเรือน** **ฆรทาส ฆรทาสี**
- คนใช้ **จุพภูฏาโก ปริจาริโก ปริจาริกา** **เจโฏ เจฏโก เปสโส เสวโก**
- ข้าศึก ศัตรู **อริ ธิป สตตุ อमितโต สปตโต** **ปฎิภาโค ปจจามิตโต ปจจตถิโก** **ปจจนิโก ปจจณีโก ปฎิปกโข วิกโข**
- คนรวย เศรษฐี **กฏุมพี คนมีทรัพย์** **เสฏฐี กฏุมพีโก กฏุมพี ธนปติ มททธน** **สธโน**

- คนจน **ทลิตโท ทฬิตโท ทุคคโต นิทธน**
- ผู้รู้ **วิญญูชน วิญญู**
- ผู้เจริญ (แปลโดยอรรถว่า 'ท่าน...')
- **ภโว [ภวานต] โภโต โภติ; โภ โภติ** (อาลปนนะ); **ภพโนโต ภพทโนโต ภพโท ภพทา ภพโร**
- ผู้มีอายุ (แปลโดยอรรถว่า 'ท่าน...') **อายุสมมา** [อายุสมนต]
- เจ้า **บตี ปติ**
- ผู้เป็นใหญ่ **อธิปติ อธิปติ อธิสโร**
- ผู้ใหญ่ **มหลลโก มหลลิกา**
- พระผู้เป็นเจ้า พระคุณเจ้า (เรียกนักบวช); **เจ้า แม่เจ้า นาย สุภาพบุรุษ สุภาพสตรี** **อโย อโยยา**
- คนมีปัญญา **บัณฑิต ปณทิตโต** **ปณทิตปุริโส เมธาวี ภูริ สปปณโณ**
- คนดี **ส สโนโต [สนต] สปปุริโส สุปริโส** **สาธู สาธูชีวิ** **กल्याโณ กल्याณี** **กल्याณชน โณ กल्याณฆมาสโย** **กल्याณฆมาสยภูโต**
- ปันเฑาะก์ **ปณทโก**
- ชาวเมือง **นาโคร นครวาสิ**
- แหก **อาคนตุโก อติถิ ปาหุโน ปาหุนโก**
- คนพาล **อันธพาล พาโล อนุธพาล**
- คนบ้า **อุมมาโท มตโต อุมมตโต**
- คนง่อย **ปิฐสปปิ dwarf วมโน**
- คนขี้เมา คนเมา **นักเลงสุรา** **โสณโท สุราโสณโท**
- หญิงแพ่ท้อง **โทหสนิ**

สมุหนาม

- สงฆ์ หมู่ **คณะ สงฆะ คโณ** **หมู่ภิกษุ ภิกษุสงฆ**
- หมูสัตว์ **ปชา** **มหาชน มหาชน** (เป็น **เอกวจนะเสมอ** และ**ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมากมาย**)
- บริษัท หมู่ **ปริสา** **ภิกษุบริษัท** **ภิกษุบริษัท** **ภิกษุณีบริษัท** **ภิกษุณีปริสา** **พรหมบริษัท** **พรหมปริสา** **บริพพาชกบริษัท** **บริพพาชกปริสา**

- ผุง หมวด หมู่ พวก ประชุม กอง คณะ
กาโย กลาโป ขนฺโร สมุโห สมุโห ราสี*

นักบวช

- พระพุทธเจ้า พุทฺโธ สมมาสมพุทฺโธ
สมพุทฺโธ; ทสพโล สพพณฺณ มุนินฺโท
โลกนาถो สุกโต มารชิ ชินอ ธมมราชา
ตถาคโต สยมฺภู
- พระผู้มีพระภาค ภควา [ภควานฺตุ]
- พระอรหันต์ อรหา อรหํ [อรหฺนฺต] อรหฺนฺตี
- พระโสดาบัน โสตาปนโน โสตาปนนา
- อริยะ อริโย อริยา
- สมณะ สมโณ
- ภิกษุ ภิกษุณี ภิกขุ ภิกขุณี
- ภิกษุคุมก้อสร้าง นวกมมิกภิกขุ
- สามเณร สามเณโร สามเณรี สมณพฺทเทโส
- ภิกษุหนุ่มและสามเณร ทหรสามเณรา
- เถระ เถรี เถโร เถรี
- อุปัชฌาย์ อุปชฌายโย อุปชฌายโก
- สัทธวิหาริก สทฺธวิหาริก สทฺธวิหารี
สทฺธวิหารินี ‘ผู้อยู่ร่วม’ (ผู้บวชกับอุปชฌาย์
โดยตรง)
- สัทธวิหาริก
สทฺธวิหาริก สทฺธวิหารี สทฺธวิหารินี
‘ผู้อยู่ร่วม’ (ผู้บวชกับอุปชฌาย์โดยตรง)
- อันเตวาสิก อนฺเตวาสิก อนฺเตวาสี
อนฺเตวาสินี ‘ผู้อยู่อาศัยด้วย’ (ศิษย์ผู้มาอยู่ด้วย)
- สาวก สาวโก สาวิกา
- อาจารย์ นิสสโย ‘ผู้เป็นที่อาศัย(ของศิษย์)’
นีสิต นีสิตโต ‘ผู้อาศัย(ซึ่ง)(อาจารย์)’
- พรหมณ์ พรหมโณ พรหมณี
- ฤๅษี มุนี อิลิ มุนิ
- นิครนถ์ โยคีเปลือย นิคณฺฐอ อเจลโก
ทิมมพโร
- เติยธีย์ อัญญติยธีย์ ติตถิโย อลญฺตติถิโย
- บริพพาชก บริพพาชโก บริพพาชิกา
- ดาบส ตาปโส ตาปสี ตาปสินี
- โยคี โยคี

- อุบาสก อุบาสิกา อุปาสโก อุปาสิกา
- ผู้รักษา(ศีล)อุโบสถ อุโปสถิกอ อุโปสถิกา

การศึกษา

- ครู อาจารย์ ครู อาจารย์โย อาจารย์โก
สิกขาปโก
- ศิษย์ สิสโส
- นักเรียน นักศึกษา สิกขโก อุกคฺคณฺโกล

ครอบครัว ญาติ

- คหบดี พ่อเจ้าเรือน หญิงเจ้าเรือน คหฺปติ
คหฺปตานี
- หญิงแม่เรือน มฺรณิ
- คฤหัสถ์ ขรราวาส ผู้อยู่ครองเรือน คิหิ
คหฺภูโฐ ขรราวาส layman laywoman
- หญิงที่รัก กานดา กนฺดา
- คู่รัก คนรัก ชู้ ชาโร ขารา ขารี lover
- พ่อ บิดา ปิตา [ปิตุ] father
- แม่ มารดา มาตา [มาตุ] mother
- พ่อ แม่ ชนโก ชนิกา ชนินี ‘ผู้ให้เกิด’
- แม่นม แม่เลี้ยง พี่เลี้ยงนางนม ธาติ ธาติ
nurse stepmother
- ลูกชาย บุตร ปุตโต โอรโส son
- ลูกสาว ธิดา ธิตา [ธิตุ] ธุตตา daughter
- ญาติ ญาติโก ญาติ ญาติโก ญาติกา พนฺธุ
relative
- พี่น้องชาย ภาตา [ภาตุ] ภาติโก brother
- พี่น้องหญิง ภาคินี sister
- พี่ชาย เขฏฐภาตา เขฏฐภาติโก เขฏฐโ
elder/older brother
- พี่สาว เขฏฐภาคินี เขฏฐา elder/older sister
- น้องชาย กนิฏฐโ กนิฏฐภาตา [-ภาตุ]
อนุช younger brother
- น้องสาว กนิฏฐภาคินี กนิฏฐา
younger sister
- หลาน ลูกของพี่น้องชาย ภาตฺปุตโต
ภาติกปุตโต ภาตฺธิตา ภาติกธิตา
nephew
- หลาน ลูกของพี่น้องหญิง ภาคิเนยโย

ภาคินเญยา niece

- หลาน ลูกของลูก นตฺตา นตฺตา นตฺธิตา
[-ตุ] grandson granddaughter
- หลาน ลูกของลูกของลูก ลูกของหลาน
ปนตฺตา ปนตฺตา [-ตุ] great grandson
- ลุง อา (พี่ชาย-น้องชาย ของพ่อ) ปิตุโล
uncle
- ลุง อา (พี่ชาย-น้องชาย ของแม่) มาตุโล
uncle
- ลุง (พี่ชาย ของพ่อ) มหาปิตา [-ปิตุ]
‘พ่อใหญ่’ uncle
- อา (น้องชาย ของพ่อ) จฺลปิตา จฺลปิตา
จฺลปิตา จฺลปิตา [-ปิตุ] ‘พ่อน้อย’ uncle
- ป้า น้า (พี่สาว-น้องสาว ของพ่อ) ปิตฺลานี
ปิตฺจฺจา ปิตฺจฺจินี aunt
- ป้า น้า (พี่สาว-น้องสาว ของแม่) มาตฺลานี
มาตฺจฺจา มาตฺจฺจินี aunt
- ปู่ ตา อัยโย ปิตามโห grandfather
- ย่า ยาย อัยโยกา อัยโยกา อัยโยก อัยโยกา
มาตามหิ grandmother
- ทวด (พ่อ-แม่ของปู่ตาย่ายาย) ปยโยโก ปยโยกา
great-grandfather great-grandmother
- นาย สามี ผัว สามี สามี สามีโก ปติ
master husband
- เมีย ภรรยา ทาโร ขายา ภริยา ปชาปตี
wife
- เมียเก่า(ก่อนบวช) ปุราณทฺติโยกา
(หญิงที่สองผู้มีมาก่อน)
- พ่อตา พ่อ(ของ)เมีย; พ่อ(ของ)ผัว
สสุโร สสุโร father-in-law
- แม่ยาย (แม่ของเมีย); แม่(ของ)ผัว
สสุสู สสุรี สสุสูรี mother-in-law
- แม่ผัวและพ่อผัว แม่ยายและพ่อตา
สสุรา สสุรา สสุสู สสุสู
- ลูกเขย (ผัวของลูกสาว) ชามาตา [-ตุ]
son-in-law
- พี่เขย น้องเขย (ผัวของพี่น้องหญิง)

ภคินีปติโก ภคินีสามี *brother-in-law*

• พี่ผิว น้องผิว (*พี่น้องหญิงของผิว*)

นันทนา สามีภคินี *sister-in-law*

• พี่เมีย น้องเมีย (*พี่น้องชายของเมีย*)

สาโล ภริยาภاتا *brother-in-law*

• (ลูก)สะใภ้ (*เมียของลูกชาย*)

วธู วธูกา สุณฺหา *daughter-in-law*

• พี่สะใภ้ น้องสะใภ้ (*เมียของพี่น้องชาย*)

ภาตฺชายา *sister-in-law*

• พ่อม่าย วิธโว มตภริโย *widower*

แม่ม่าย วิธวา มตสามีกา *widow*

• หมัน วัฒน *sterile*

อาชีพ

• เสมียน เลขโก

• เลขานุการ เลขานุการโ

• ชาวนา กสโก กสสโก

• คนทำสวน อุทยานปาโล

• พ่อครัว สุตโ

• คนทำขนม ปูปการโ ปูปิโย

• พ่อค้า วาณิโซ วาณิซโก

• หมอ แพทย์ เวชโซ

• ช่างไม้ ถปติ ตจจโก วฑกั

• ช่างดอกไม้ มาลากาโร

• ช่างทอง สุวณฺณกาโร นาฬินธโม

• ช่างเหล็ก กมมาโร

• ช่างปั้น ช่างหล่อ ปฎิมาโร

ปฎิพิมพ์กาโร

• ช่างแกะหิน ลิลาวฑกั

• ช่างหม้อ กุมภกาโร

• ช่างรองเท้า อุปาหนีโก

• ช่างฝีมือ ช่างศิลป์ ลิปปี ลิปโปโก

• จิตรกร จิตตกาโร

• ช่างตัดผม กัลบก นหาปีโต กปปโก

• ช่างเย็บหนังสือ โปฏฐูกสิพโก

• ช่างทาสี วัฒนาลาโป

• ช่างซ่อม รณชโก

• ช่างทอ ตุนณวาโย

• ช่างทอผ้า เปสกาโร

• ช่างจักสาน เวโณ

• ช่างฟอกหนัง จมมกาโร

• ช่างกลึง จุนทกาโร

• ช่างเรียงพิมพ์ วัฒนโยชโก

• ช่างรถ รถกาโร

• ช่างยนต์ ยนต์ลิปปี

• ช่างก่ออิฐ อิฐฐูกวฑกั

• คนขับรถ สารถิ รถาจริโย สารถิ ปาซโก

• พ่อค้าเกวียน สดถวาโ

• คนขับเกวียน สากฎิโก

• พ่อค้าแร่ กจจปฎุ

• พ่อค้าข้าว ตณฑุติโก

• คนขายเนื้อ มาควิโก ปสุฆาตโก

• คนขายปลา มจจโก

• คนขายหมู สุกริโก

• คนขายยา โอสธิโก

• คนขายน้ำมัน เตลิโก

• คนขายเหล้า มชชวิกกยิ โสณฺติโก

• คนขายของหอม คนธิโก

• คนขายไม้ กณฺฐิโก

• คนค้าผลิตภัณฑ์ไม้ ทารุกณฺติโก

• คนขายผ้า วตฺติโก

• คนขายพรม ปาวาโร

• คนขายเครื่องเขียน ลิปิณฺติโก

• นายหน้า กยวิกกยิโก

• คนเลี้ยงช้าง ความูช้าง ทตฺติโคปโก

• คนเลี้ยงโค โคโป โคปาโล โคปาลโก

• คนเลี้ยงแพะ อชปาโล

• คนเลี้ยงแกะ เมณฺชปาโล

• คนเลี้ยงม้า อสสปาโล

• คนขี่ม้า อสสาจริโย

• คนฝึกม้า อสสทมโก

• นักกฎหมาย นิตเวทิ

• นักคณิต คณโก

• คนพิมพ์ คนประทับตรา มุฑทาโปโก

• ผู้ประกาศ ปกาสโก

• หัวหน้าคนงาน กมมนตนายโก

• หมอดู อิกฺษณิโก

• พ่อมด แม่มด หมอดู อิกฺษณิโก อิกฺษณิกา
ตุลยา

• พราน เนสาโท ลุฑโท ลุฑโทโก วยาโ

• พรานนก สากุณิโก

• ชาวประมง เกวณฺณโก มจจพนฺโร ชาลิโก

• นักพนัน นักเลงสะกา อกฺษรุตโต ชุตกาโร

• คนเฝ้าประตู ทวารปาโล

• คนเฝ้ายาม ยามิโก

• คนเฝ้าร้าน อาปณิโก

• คนหาบหญ้า ตินหารโก

• โสเภณี คณิกา เวลียา เวลี เวลี *หญิง
แพศยา*

• คนรับจ้าง ภาตโก

• นักพูด นักปราศัย กถิโก

• นักเขียน คนถกาโร

• กวี กวี กวี

• ทูต ทูโต สาสนนโร

• นักเทศก์ เทสโก

• นักดนตรี วาฑโก

• นักเล่นพิณ เวณิโก

• นักร้อง คายโก

• นักฟ้อน รำ เต็น นโณ นโณโก นตตโก

• นักเล่นกล อินทชาลิโก

• นักกีฬา กีฬโก

• กรรมกร คนใช้แรงงาน กมมโก

• วณิพก วณิพโก

• ขอทาน ยาจโก

• คนค้ายขะ คนเทอดอกไม้? ปุกกุโส

• คนโกง คนหลอกหลวง วณจโก สโร

• โจร ขโมย โจโร เถโน

• นักเคมี รสายนิโก

• นักสำรวจ ภูมิมาณโก รชชคาทโก

• คนชักล้า รชโก โธวโก

สัตว์ดิรัจฉาน

ดิรัจฉานา

(เป็น ปุ. หรือ อิต. เท่านั้น)

สัตว์บก

กลชา

- สิงโต ราชสีห์ สิงห์ สີโห เกสรี สีหราชชา
มิกรราชชา
- เสือ อชิโน
- เสือ เสือโคร่ง พยัคฆ์ พยัคฆ์
วยัคฆ์ วยัคฆ์ สทพุโล
- เสือดาว เสือเหลือง ทิปิ ทิปิณี สทพุโล
มิกาทโน อชิโน อชิณี
- เสือปลา วิลาโร วิฬารุ พพพุ วโก
โกนิสาตโก
- สัตว์ร้าย (เช่น เสือ) วาหมิโค สาบโท
- ช้าง หตถิ หตถิณี มาตงโค กรี กุณชโร
นาโค นาคิ คิโช วารโณ กเรณูกา
- ช้างหนุ่ม ตรุณหตถิ
- ช้างแก่ ชินณหตถิ
- ช้างน้อย หตถิจฉาโป
- ช้างตกมัน มตตหตถิ
- ช้างตัวประเสริฐ วรवारโณ
- ช้างสะเทิน (ช้างใกล้วัยหนุ่มสาว) หตถิถลโก
- ม้า ตรุโค อสโส วาโห
- ม้าอาชานโย อาชานโย อาชานโยโย
อาชณโย
- ลา คทรโก คทรกี ชโร
- อูฐ กรโก
- เนื้อ กวาง ละมั่ง มิโค สารงโค กุรุงโค
กุรุงโค อชินโยนิ
- แกะ เมณโท เมณทโก เอฟโก อวิ
- แพะ โอช อชี อชา วสโส
- วัว โค โคน (ไม่เจาะจงว่าตัวผู้ตัวเมีย) โคนเณ
คาโว คาวิ อุสโก พลิวทโท
- โคนม เฮนุ
- ควาย กระบือ มหิโส มหิโส ลุลาโย
- กระบือบอด อนธมหิโส อนธมหิโส

- กระทิง ควโล
- แรด คณทโก ชคควิสาโณ
- หมี อิกโก อจโณ
- ลิง มกุกโณ มกุกกี วานโร กปิ
- ลิงเสน กปิ
- ชะนี โคนงคสิ
- สุนัข หมา สุนัข โสโณ สาทาโน สาทุโร
กุกกุโร
- สุนัขจิ้งจอก ลีคาโล
- หมาป่า หมาไน วโก
- สุนัขบ้า อติสุโณ อลกโก
- แมว มชชาโร มชชารี วิลาโร วิฬารุ
พิฬารุ พพพุ พพพุโก
- หมู สุกโร วราโห
- หมูป่า วราโห
- กระต่าย สโส เปลโก เฟลโก
- กระรอก กลนทโก
- กระรอกบิน กุสิโย
- กระแต กลนทโก
- หนู มุสิโก มุสิกา อุนทุโร
- พังพอน นกุลโธ อริสโป มงคุโส *mongoose*

สัตว์เลื้อยคลาน

- จระเข้ สสุมาโร กุมภีโล
- กิ้งก่า กกณทโก สรโณ กกณโณ
กกณโณ
- จิ้งจก ตุกแก สรพุ ฆรโคสิกา
- เขี้ย โคธา
- เต่า กจฉโป กุมโม กุมมโก
- งู อหิ อูร์โค อลคทโท สบโป อาสีวิโส
อลคทโท อชคโร ภูชโค
- นาค นาโค นาคิ
- นาคราช นาคราชชา สปปราชชา วาสุกิ
- ตะขาบ กิ่งกือ กณณชลูกา
- ตะขาบ สตปที
- ไส้เดือน คณทูปาโท มหิตลา
- หอยโข่ง หอยนางรม สิบปี สิบปี สิบปีกา
สุตติ

สัตว์ปีก

- นก สกุโณ สกุณิกา สกุณี ปกชี วิหโค ท
วิโช
- นกกระจอก กามี
- นกกระเรียน โกณจา
- นกยาง พโก
- นกยูง โมโร มยุโร มยุรี
- นกตะกรุม พลาภา
- นกนางเขน องคเหตุโก
- นกดูเหว่า กุณาลโธ กุณาลโก โกกิลโธ
ปุงโกกิลโธ ปรงโคโต โอกกจโร
- นกพิราบ กโปโต กกุโณ ปาราวโต
- นกเขา อุกกุโส กุโร
- นกเค้า อุกโก
- นกไส้ นกมูลไธ ลฎักิกา
- นกเป็ดน้ำ เป็ด ขลชโน ขลชรีโณ
การณทโว รวิหิโส นทีจโร
- นกกาน้ำ ภาพมโป ภาพกณฐโก กาลหิโส
ภาพหิโส ภาพกณฐโก ภาพกณฐโก
จงกาโร จงโกโร ทาตยุโธ
- นกแก้ว นกแขกเต้า สุก สุก สุก กิโร
- หงส์ หิโส
- หงส์ขาว ฆสสโร
- หงส์ ห่าน กลกณโท เสตจจโท ฆสสโร
- ห่าน วกุกโค
- เหยี่ยว เสน กุลโล ธงโก วยัคชินโส
- เหยี่ยวแดง กงโก โลหปิฐฐุ
- เหยี่ยวนกเขา สกณคมิ
- เหยี่ยวดำ ภาพเวโย
- แร้ง คิชโณ คทโธ คนโธ
- ไก่ กุกกุโณ กุกกุณี จรณาจ
- ไก่ฟ้า กุหิโร กิกิ
- ไก่เถื่อน ไก่ป่า กุกกุโณ
- กา กาโก กา
- ค้างคาว ชตุกา อชินปตตา วคคูลิ

สัตว์น้ำ

โอทกา ซลซา

- ปลา มจโธ ซลโซ วาริโอ ซลจโร
- ปลากระเบน มณฑุโก
- กุ้ง อิลจาโก อายตเนตโต

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

- กบ มณฑุโก ททุโร เภาโก

แมลง

ปาดกา insects

- แมลง อุงกูโธ
- แมลงค่อมทอง อินทโคปกา
- แมลงงู ฌปโปโท
- จิ้งหรีด จิริ ฌลลิกา
- ตัวง หนอน กากรุโก
- ตั๊กแตน สลโก ปฏงโค
- ผีเสื้อ มอธ อธิปาดโก
- หนอน กิมิ ปุฟโว ปาดโก
- กลุ่มหนอน กิมิกุล
- มด ปิปลลิกา กิปลลิกา
- ยุง รัน มกโส สุกิมุไซ
- เหา เล็น อูกา
- หมัด อูปปาโท

อวัยวะสัตว์

- กระพองหัวข้าง กุมโก
- กีบเท้า ชุโร
- กีบม้า ชุโร ชุโร ตูรคชูโร ออสชูโร
- กีบเท้าโค องคูลิ
- กรงเล็บ นขปยชร์
- ก้างปลา หนาม กณฎก
- ขนดงู โภโค
- งาช้าง ทนโต
- งวงช้าง โสณโท-ทา-ท โสณติ
หตติโสณโท-ทา-ท
- ซากงู อหิกณบ
- ปีกนก ปกโช ปตต์ ปิลช
- หนังสัตว์ จมม อซิโน อชิน

- หนังสือ หนังสือโครง เวยยคม์
- เขาสัตว์ วิสาโน สิงค
- ทาง กลาโป (ทางที่เป็นหลุม ไม่มีเนื้อ เช่น ทางม้า)
นงคฎฐ (ทางที่มีกระดูก เช่น ทางวัว-ควาย)
- มูลสัตว์ ขี้สัตว์ ฉกณ
- มูลแพะ ขี้แพะ อชลณชิก ลณชิกา

อื่นๆ

- สัตว์เลี้ยง (ไว้ใช้งานหรือเป็นอาหาร) ปศุสัตว์
ปสุ ปสุโก
- ลูก ลูกสัตว์ ฉาโป ฉาปโก โปโตโก โปติกา

ร่างกาย

- ร่างกาย กาโย เทโท สรริ วบุ
- กาย ตัว คตต
- ซากศพ กุณโป กุณบ กุณโป กุณบ ฉโว
- หนัง ตโจ
- หนัง หนังสัตว์ จมม อชิน
- ผิว ฉวิ
- ขน โลโม โลม
- ศีรษะ สิส มตลโก
- ผม เกโส
- หน้าผาก นลาโณ นลาโต
- หน้า มุข
- คิ้ว ฌม ฌมโก ฌมกา
- นัยน์ตา จกช อกช เนตต์ โลจน นยน์
- น้ำตา อสสุ อสสุชล อสสุธารา เนตตชล
- หู กณโณ โสต
- โคนหู กกหู กณณมุล
- จมูก นาสา นาสิกา
- หนวด มสสุ
- ปาก มุข
- ปาก ริมฝีปาก โธฎฐ
- ช่องปาก มุขทวาร
- ฟัน ทนโต
- ลิ้น ชิวหา
- ฟัน ทนโต
- น้ำลาย เชโพ
- น้ำมูก สิงฆาณิกา
- เสดด เสมหะ เสมโท เสมท
- คาง ทน ทนกา จพุก
- คอ กณฐ คิวา
- อก อูโร อูร์
- รักแร้ กจฉา
- ปอด ปปมาส
- หัวใจ ททย
- แขน พาหุ พาหุ พาหา ภูโซ
- ศอก ข้อศอก กบบโร
- ท้อง กุจฉิ กุจฉิ อูทร์
- สะดือ นาภิ นาภิ
- ไต๑ วุก
- ตับ ยกน
- พังผืด กิโลมก
- ม้าม๒ ปัท
- ตี ปิตต
- ไส้ใหญ่ อนุต
- ไส้ย่อย อนตคณ
- อาหารใหม่ อูทริย
- อาหารเก่า กริส
- มุตร มุตต
- เอว สะเอว องโก กฏิ
- ตัก เอว องโก
- ตะโพก บั้นเอว โสณ โสณิ
- หลัง ปฏฐิ
- มือ หตโต
- ฝ่ามือ ปาดนิ
- ข้อมือ มณิพนุโร สันมือ กรโก
- กำมือ กำปั้น มณฐิ
- ประนมมือ อณชลิ อณชลิ อณชลิ
- นิ้วมือ องคูลิ
- นิ้วชี้ ตชชนิ
- เล็บ นโช นช
- ขา ต้นขา โคนขา ขาอ่อน อูร์ อูร์โก
- ขาอ่อน สตี
- เข่า ชนนุ ชนนุก ชณณ ชณณุก ชนนกา

ขณฺณกา

- เท้า ปาโท
- สันเท้า ปณฺธิ ปณฺธิกา
- เนื้อ มฺสํ
- กระดุก อณฺฐิ / อณฺฐิ *ม.*
- เยื่อในกระดุก อณฺฐิมิลฺล
- เอ็น นหารู / นหารู *ม.*
- เลือด โลหิตํ
- หนอง ปุพฺโพ
- เหงื่อ เสโท
- มันชั้น เมโท
- เกลวมัน วสา
- ไช้ข้อ ลลิกา
- ฝี่ กณฺฑู
- ลมหายใจ ปรานณ; ชีวิต ปาโณ

จิตฺใจ

- *จิต ใจ จิตฺตํ เจโต มโน มณํ มานสํ
วิญญานํ หทยํ

ต้นไม้

- ต้นไม้ รุกฺโข ตรู
- ป่า วนํ อรณฺญํ
- ดง อณฺวิ
- ดอกไม้ ปุพฺผํ กุสุมํ
- ผลไม้ ผลํ
- เมล็ด อณฺฐิ อณฺฐิกํ ลิตถํ ลิตถกํ
- เมล็ดข้าว เมล็ดข้าวสูก ลิตถํ ลิตถกํ
- เมล็ด พืช หน่อ พีชํ
- เมล็ดผักกาด สาสโป
- เมล็ดตาล ตาสณฺฐิกํ
- เมล็ดงา ติลํ ติลกํ
- เมล็ดมะม่วง อมพณฺฐิ
- กิ่ง กิ่งไม้ สาขา
- ใบไม้ ปลาโส ปณฺณํ ปตตํ
- ไม้ กณฺฐิ ทารู
- สะเก็ดไม้ ชลฺล
- ยาง ชตุ
- ต้นโพธิ์ โพธิ โปธิ รุกฺโข

- ต้นไทร นิโครโธ
- ไทรย้อย วณฺโณ
- สะเดา นิมฺโพ
- ต้นมะม่วง อมโพ อมพรุกฺโข
- ผลมะม่วง อมพํ อมพผลํ
- ต้นกล้วย กทฺล กทฺล
- ผลกล้วย กทฺลผลํ
- ต้นขนุน ปนโส
- ผลขนุน ปนสํ
- ต้นพุทรา ปทโร
- ผลพุทรา ปทรํ
- ไม้จี่ว ลิมพลี ลิมพลี
- ต้นหว่า ชมฺพ ชมฺพ
- ข้าวเปลือก วีหิ
- ข้าวสาลี สาสิ
- ไม้ไผ่ เวหุ
- อ้อย อุจฺจ
- ต้นไม้ใหญ่เจ้าป่า วนปฺปติ (มหารุกฺโข)
- ดอกบัว ปทุมโม ปทุมํ กมลํ อุปลํ อุปลํ
สโรชํ ปุณฺชริกํ
- ชบา ชปา
- ต้นหมาม่วย กจฺจ
- น้ำเต้า ลาเว
- เถาวัลย์ ลตา วิฐ
- ข้าวกล้า สสสํ
- หญ้า ติณํ
- มัน เผือก มุโล มุลโก มุลํ มุลกํ
- ละอองดอกไม้ เกสร เกสโร เกสรํ

ธรรมชาติ

- โลก โลโก
- ภาพ ภโว ภวนํ
- ภูมิ ภูมิ
- สวรรค์ สคโค เทวโลโก
- นรก นิรโย
- นรกอเวจี อวิจิ อวิจิ อวิจิ อวิจิ
- ดาว ตารา ตารา โขติ นภชตฺตํ
- ดาวหาง ดาวตก ธุมเกตฺ

- แผ่นดิน ภู ภูมิ ภูริ ภูรี ปฐวี ธรณิ ฉมา
วสุธา วสุธธา
- พระอาทิตย์ อาทิจโจ สุริโย ทิวาโกร ทิน
โกร ภาณ
- พระจันทร์ จनुโท จनुทิมา นภชตฺตราชา
สลิ
- พื้น ตลํ
- พื้นใต้ดิน นาคพิภพ ปาตาลํ
- ฝั่ง ตริ
- ฝั่งนี้ ฝั่งใน ภายใน โอรํ
- ฝั่งอื่น ฝั่งนอก ฝั่งโน้น ปารํ
- เกาะ ทวีป ทีโป
- ภูเขา ปพฺพโต ตริ
- ภูเขาหินล้วน เสโล
- เขาพระสุเมรุ สิเนรุ
- ซอกเขา กนฺทโร กนฺทรา คพฺภารํ
- เงื้อมเขา ปพฺภารो
- ถ้ำ คฺหา คฺหา คิริคฺหา คิริคฺหา คพฺภารํ
- ดิน ดินร่วน ปัสุ ปัสุโก
- ดิน ดินเหนียว มตฺติกา
- เปือกตม โคลน กทฺทโม จิกฺขลํ
- หิน ศิลา ลิตา อมฺโณ อสมฺมา ปาสาโณ
อุปลो
- แผ่นหิน ปาสาโณ
- หินลับมีด นิสโท
- กรวด วาลูกา
- ทราย อูรู วาลูกา
- ครั่ง ลาชา
- ขี้ผึ้ง ลิตถํ ลิตถกํ
- ชาติ ชาตุ
- ฝุ่น ผง จฺล จฺล จฺล จฺล ปัสุ ปัสุโก จฺณโณ
จฺณณํ
- กองฝุ่น ปัสฺกุลํ
- น้ำ อุทกํ ชลํ วาริ อมฺพ อาโป
- ชาติน้ำ อาโปธาตุ
- ทะเล ชลธิ สินธุ อณฺณโว สาคร สมฺพุโท
มหาสมฺพุโท

- ห้างน้ำ น้ำท่วม โอลิม
- บึง วาปี ตลาโก ตฟาโก สโร สร์
- สระที่เกิดเอง ชาตสสรุ ชาตสสรุ
- ลำธาร ธารน้ำ ปทโร ธารา; กุนนที กุนที
(แม่น้ำน้อย)
- แม่น้ำ นที
- แม่น้ำสินธุ สินธุ
- แม่น้ำสรภู สรภู
- ผน เทโว วสส์
- ผน เม็ดผน วฏฐิ
- กระแส กระแสน้ำ โสต้
- คลื่น อุมิ วีจิ
- สายฟ้า อสนิ อสนิ วิขุ วิขุลตา
- ฟ้าผ่า อสนิปาโต
- ไฟ ปาวโก อคคิ เตโซ ทโห รุเมตตุ
สนตาไป ทหน ทหน
- ธาตุไฟ เตโซธาตุ
- ไฟป่า ทวทาโห ทวทาโห
- เปลวไฟ ขาลา สิขา อจจิ
- ประกายไฟ วิปมุลลิ่งค มุลลิ่งค
- ควัน ควันไฟ จูโม จูโม
- เขม่า มสิ
- ลม วาโย วาโย
- อากาศ อากาโส
- หลุม กาสุ
- ช่อง รู โพรง สุสิริ ฉิทท์
- แสงสว่าง รัศมี โอภาโส อาโลโก ปทิปโป
ปภา อาภา นารา รสิ รสมิ
- เสียง สโร
- เสียง คัพท สทโท
- เสียงก้อง โฆโส
- (เสียง)ไพเราะ มจรุ มลขุ มลขุก (คุณ.)
- กลิ่น คนโร
- รส รโส
- สัมผัส สงขารุ
- ลมตะวันออก ปุรตถิมวาโต
- ลมตะวันตก ปจฉิมวาโต
- ลมเหนือ อุตตรวาโต

- ลมใต้ ทกขินวาโต
- ลมมีรุสสิ สรขวาโต
- ลมไม่มีรุสสิ อรขวาโต
- ลมหนาว สิตวาโต
- ลมร้อน อุนหวาโต
- ลมพัดเบาๆ ปรัตตวาโต
- ลมพัดแรง อธิมตตวาโต

ทิศ

- ทิศ ทิศา โกลเ
- ทิศเหนือ ทิศอุดร ทิศเบื้องซ้าย อุตตโร
อุตตรา อุตตฺร อุตตรทิศา อุทิจิ อุทิจิ
- ทิศใต้ ทิศเบื้องขวา ทกขินทิศา อปาจิ
อปาจิ อวาจิ
- ทิศตะวันออก บูรพา ปราจัน
ทิศมีในเบื้องหน้า, ปุริมทิศ ปุริมทิศา
ปุรตถิมทิศา ปุรตถา
มีในทิศตะวันออก ปุรตถิม ค.
ทิศเบื้องหน้า ปุพพา ปุพพทิศา ปาจิ
ปาจัน ปาจัน
มีในทิศตะวันออก ปาจันก ค. อคคิโกโล
อคคินิโกโล อปรา
- ทิศตะวันตก ปตฺติจิ ปจฉิมมา ปจฉิมทิศา
ปจฉิมมาทิศา ทิศเบื้องหลัง ปจฉา นิ.
- ทิศเฉียง ทิศน้อย อนุทิศา
ระหว่างทิศ มุม วิทิสา
- ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศอีสาน
ปุพพุตตรา ปุพพุตตรทิศา
อุตตรานุทิศา ฮีสาน
- ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศหริดี หริดี
อปรทกขินมา ปุพพทกขินเ
ปุพพทกขิน ปุพพทกขินมาทิศา
ทกขินอนุทิศา ทกขินานุทิศา
ทิศอาคเนย์ อาคเนยโย
- ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทิศพายัพ
(ส. วายูย) ปจฉิมานุทิศา ปจฉิมุตตรา
- ทิศเบื้องบน อุปริมา อุตตรา อุคคโม
อุคคมน

- ทิศมีในเบื้องต่ำ ทิศเบื้องต่ำ เทภูฐิมมา ทิศ
เบื้องล่าง, ทิศเบื้องต่ำ อธรา

สถานที่

- บ้าน เรือน เคห เคโห ฆร์
- ที่อยู่ นิเวสน เวสโม
- ที่อาศัย ที่พัก เรือน อวาสโส
- (หญ่)บ้าน คาโม คามโก
- ประชุมแห่งบ้าน คามโก
- ภูมิ ภูมิ ภูมิ
- วัด อวาโส อาราโม
- วิหาร วิหารุ
- สวน อาราโม อุยยาน
- นา เขตต์
- เจดีย์ สฎูป เจดีย์ ฎโป
- ยอด ฎโป
- อาคาร อ-อาคาโร อ-อาคารุ
- ศาลา โรง สาลา
- โรงเรียน ปาฐาคาโร ปาฐุสาลา
- โรงพยาบาล อาโรคยสาลา คิลาณสาลา
- ห้อง คพโก โอวรโก โอวรก
- ห้องเรียน ปาฐุคพโก
- ห้องนอน สยณคพโก
- ห้องน้อย โอวรโก โอวรก
- ที่นอน สยณ เสน เสยยา
- ที่นั่ง อาสน
- ที่อยู่อาศัย ที่นอนและที่นั่ง
เสนานสน เสยยานสน อุปสสย
- เตียง มณจโก
- ที่ที่ตั้ง ฐาน
- โรงอุโบสถ อุโบสถ โบสถ อุโปสถคค
อุโปสถาคาโร
- โรงอาหาร หอฉัน ภตตคค
อุปฏฐานสาลา อาสนสาลา
- ซุ้มประตู โกฏฐุโก
- โรงไฟ อคคิสาลา
- ศาลาเรือนไฟ ขนตาฆรสาลา
- เรือนไฟ ขนตาฆร์

- กบปียกฏ กบปียกฏ
- ที่แอบที่ซ่อน(ตัว) ที่หลีกเร้น เลน-ณิ
- ที่จงกรม จงกรม จงกมฏฐาน
- โรงจงกรม จงกมนศาลา
- บ่อน้ำ อุทปาโน ปปา
- ศาลาบ่อน้ำ อุทปานศาลา
- สระโบกขรณี โบกขรณี
- มณฑป มณฑปไป มณฑป
- สระ สโร สรี
- ห้องน้ำ ห้องส้วม วัจจกฏ วัจจกฏ
- ระเบียบ หน้ามูข อาลินโท ปมุข
ปริยาคารุ ปริยาการ ปาฆณ
- คอก วโซ
- คอกวัว โคกุล คุฎฐิ โคฎฐิ
- รัฐ แคว้น ประเทศ รฐฐิ วิชิต
- ตำบล เมือง บ้านเมือง ประเทศถิ่น
ชนปโท
- สถานที่ ประเทศ ถิ่นที่ เทโส ปเทโส
- นิคม นิคโม
- เมือง นคร -ธานี ปรี ปรี มณฑโร มณฑริ
- หมู่บ้าน คาโม village
- ประตุมือง ชุมประตุมือง โคปุรี
- ประเทศฝ่ายทิศใต้ เมืองแถบใต้
ทกขินาปโต
- ถนน ทาง มคโค ปโต ปนโต ปชโซ
- ตรอก ถนน ทางเดิน วิถิ รจจา รติกา
วิสิขา
- ถนนตัน ตรอกตัน พยุโห
- ทางสามแยก สิงฆากุก
- คูเมือง ปริชา
- ซิงช้า โกลา
- สะพาน เสตุ
- เขตแดน สิมา
- รั้ว วติ
- ที่ใกล้ มุส
- ที่ใกล้ สำนัก สนตัก

นิบาตเกี่ยวกับที่-สถานที่

- ในที่สูง อุจจ
- ในเบื้องบน อุทริ อุปริ
- ในเบื้องต่ำ/ล่าง นิจ อโร
- ในภายใต้ ในข้างใต้ ข้างล่าง เหฏฐา
- ในฝั่งใน/นี้ โอริ
- ในฝั่งนอก/โน้น ปาริ
- ในภายใน อนโต อชมตต
- ในภายนอก ติโร พหิ พหิทธา พหิธา
พหิรี
- ในที่ไกล อารา อารกา
- ในโลกอื่น หุรี
- ในโลกหน้า เปจจ
- ในที่ข้างหน้า เฉพาะหน้า อภิโต
- ริม ใกล้ ทั้งสองข้าง อภิโต
- ข้างหน้า ปุโรโต
- ข้างหลัง ปัจจโต ปฎฐิโต
- ในที่ต่อหน้า สมมุขา อารี อารี
- ในที่ลับหลัง ปรมุขา ปรมุข
- ในที่แจ้ง ที่แจ้ง อารี อารี
- ในที่ลับ โรโห
- ในระหว่าง อนตรา
- ต่อมา ถัดมา หลังจากนั้น อนนตรี
- ไม่มี(อะไรคั่นใน)ระหว่าง ลำดับ อนนตรา
- ในแนวขวาง ติริย
- ณ ส่วนข้างหนึ่ง เอกมนต
- ในที่รอบๆ ในที่ใกล้ โดยรอบ สมนตา
สมนตโต สามนตา ปรีโต
- ในส่วนเดียว ร่วมกัน เป็นอันเดียวกัน
เอกซณิ

อื่น ๆ

- ในที่(เดิม)ของตน สกฐฐาเน ยถฐาเน
- ในที่ที่เราบอกไว้ มยา วุตตฐฐาเน
คตคตฐฐาเน
- ในฐานะอันเลิศ อคคฐฐาเน
- ในที่ท่ามกลาง มขณิมฐฐาเน (ในที่ที่มีใน
ท่ามกลาง)

- ในท่ามกลางหมู่บ้าน คามมขณเม
(ในท่ามกลางแห่งหมู่บ้าน) #เคทมขณเม
วิหารมขณเม
- ในฐานะอันไม่พึงรักษา อรกชิตพพฐฐาเน
- ในที่เป็นที่อยู่ ในที่อยู่ วสนฐฐาเน
- ในที่ที่ตนนั่ง อตตโน นิสินนฐฐาเน
- ในที่แห่งเท้า ปาทฐฐาเน
- ในที่เดือน ถลฐฐาเน ในที่ลุ่ม นิบนฐฐาเน
- ในที่แห่งตนบังเกิดแล้วๆ
นิพพตตนิพพตตฐฐาเน
- ในที่ควรหัวเราะ หสิตพพฐฐาเน หสนติ
- ในที่ใกล้ อาสนนฐฐาเน
- ในที่เดียวกัน เอกฐฐาเน วสนตา
- ในที่ตามที่ชอบใจ ยถารุจิตฐฐาเน
- ในฐานะแห่งที่สาว เขฐฐฐฐฐฐาเน
- ในฐานะแห่งอัคมเหสี อคคมเทสิฐฐฐาเน
#มาตฐฐาเน, อาจริยฐฐาเน

ยาน พาหนะ

- รถ โรถ
- รถม้า อสรโรถ
- ยาน ยาน
- พาหนะ วาหน
- ยนต์ เครื่องกลไก ยนต์
- เถวียน สกุฏ
- เรือ นาวา โปโต

อาหาร

- ข้าวสุก โอทโน
- แกง สุโป
- กับข้าว พยุณชน
- บิณฑบาต ปิณฑบาโต
- ขนม ปุโว ปุโป
- ข้าวสวย ภัต ภตต
- ภิกษา ภิกษา
- ข้าว อนน
- ข้าวและน้ำ อนนปาน
- เนื้อ มส
- เนื้อหมู สุกรมส

- ปลา มจโฉ
- เนื้อและปลา มจฉมส์
- เนื้ออร้อย มจรมส์
- เนื้อที่เหลือ เสสมส์
- เนื้อที่เก็บไว้ รุปตมส์
- เนื้อเหี้ย โครมส์
- ผลไม้ ผล (ชมพูผล กทลผล อมพ/อมพผล)
- ผลไม้ต่างๆ นานาผลานิ
- ข้าวปลายเกรียน ปลายข้าว กามาซกั
- กามาซกั
- ปลายข้าวมีน้ำส้มเป็นที่สอง
- ‘กามาซกั พิลงคหุติยั’
- ของควรเคี้ยว ขาหนียั ขซขั ขซขกั
- ของควรบริโภค โภชนียั โภชขั
- ของควรเคี้ยวควรบริโภค ขาหนียั โภชนียั
- ขซขกั

น้ำ เครื่องดื่ม

- น้ำ (ทั่วไป) อุทกั
- น้ำดื่ม (น้ำเปล่า) ปานียั
- น้ำ(เครื่อง)ดื่ม เครื่องดื่ม ปานะ ปานั
- ปานกั
- น้ำมะม่วง อมพพานั อมพพานกั
- (น้ำ)กาแพ กาศิปานั
- อัญฐาน อัญฐานานั
- ยาคุ อาหารเหลว ยาคุ
- ยาคุแข็ง โภชชยาคุ (ยาคุที่เข้มข้นกว่าปกติ)
- น้ำผึ้ง มธุ
- น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำอ้อยยบ ผาณิตั คุโห
- โคโห
- น้ำพุทรา มธุกพานั
- เลือด โลหิตั
- สุรา เหล้า น้ำเมา สุรา มชขั
- หิวข้าว ฉาด
- กระหายน้ำ หิวน้ำ ปิปาลิต

ผ้า อารณั

วตถาภณานิ

- สร้อย/กำไล/มือ/เท้า กำไล วลยั bangle

- กำไลมือ เกยรรุ bangle for arm
- กำไลเท้า นูปุโร bangle for feet
- รัดประคด เข็มขัด กายพนธนั belt
- ผ้าห่ม(ขนสัตว์ กั้นหนาว) กมพลั blanket
- กำไลมือ วลยั กฏกั bracelet
- ผ้าฝ้ายแบบหนามักมีสีขาวไม่มีลาย กป
- ปาลิกั calico
- ดอกไม้บนศีรษะ เทริด มงกุฎดอกไม้
- เสขโร chaplet
- ผ้า วตถั ทุสสั cloth
- ผ้าอาบน้ำ อุทกสาฎิกกา cloth for bathing
- ผ้าฝ้าย ไชมึ fiber cloth
- ผ้าขนสัตว์ กมพลั woolen cloth
- ผ้าไหม อหตั (ผ้าอันอะไรๆ ไม่ขจัดแล้ว)
- เสื้อ เสื้อคลุม สาฎิกกา
- เครื่องประดับคอ คิเวยยั collar
- จูฬามณิ crest-gem
- มงกุฎ กิริฎั crown
- diadem อุณทิสั มงกุฎ รัตเกล้า พระราช
- อำนาจ พระฐานันดรศักดิ์
- ต่างหู กุณทลั ear-ring
- garland มالا
- เครื่องนุ่งห่ม สาฎกั garment
- สบง อันตราวาสก อันตราวาสโก inner garment
- ผ้านุ่ง นิवासนั lower garment
- จีวร อุตตราสงโค ผ้าห่ม ปารุปนั
- (สำหรับห่มด้านบนลงมา) upper garment
- รัตเอา กฎิพนธนั girdle รัตสะโพก เมขลา
- girdle of a woman
- ผ้าเช็ดหน้า หตถปุณฉนั handkerchief
- หมวก สีสาวรรณั นาฬิปัตโต hat
- ชายผ้า ทสา ทุสสนโต hem (of a garment.)
- jacket กณจุโก overcoat ทีชกณจุโก
- สร้อยคอ หาโร คิวากรณั necklace
- ointment fragrant วิเลปนั
- น้ำหอม ของหอม สุกนโร perfume

- การอบ(กลิ่น) วาสนั perfuming
- เข็ม สลากกา pin
- rag นนตกั
- แหวน องคุลิมุททา ring
- แหวนตรา มุททิกกา signet ring
- รองเท้า ปาทุ ปาทุกา shoe รองเท้าแตะ?
- อุปาหนั sandals
- scent คนธสาโร
- ผ้าไหม โกเสยยั silk
- smoking pipe ฐมเนตตั
- สบู่ นทานียั soap
- สร้อยไข่มุก มุตตาวลลิต string of pearls
- ผงอาบน้ำ? วาสจุณณั toilet powder
- toilet box วาสกรณโห
- ผ้าเช็ดหน้า? มุชปุณฉนั towel
- ผ้าโพกหัว สิสเวฐนั turban
- ร่ม ฉตตั umbrella
- veil มุขาวรรณั
- ไม้เท้า(คนแก่) กตตรยฎฐิ walking stick
- นาฬิกา โหราโลจนั watch

บ้าน ส่วนประกอบ อุปกรณ์

- ยุง ฉาง โภฎฐั barn
- ชุ้ม/ห้องอาบน้ำ นทานโภฎฐโก bathing closet
- คาน ตูลา beam
- ห้องนอน สยนิฆรรุ bedroom
- แผ่นกระดาน ผลโก board
- ลิ่ม กลอน อคคลั bolt
- อิฐ จยนิฎฐกา brick
- ซีเมนต์ กาฬจุณณั cement compound
- องคณั
- ห้องอาหาร โภชนสาลา dining-room
- ประตู ทวารั door
- กรอบประตู ทวารพาหา door-frame
- drawing-room ปฏิกุกมนั
- eaves นิมพั
- โรงรถ รตสาลา garage

- ซุ้มประตู ประตูใหญ่? ทวารโกฏฐโก *gate*
- คุสุโล *granary*
- โรง, ห้องโถง ศาลา *hall*
- เตาไฟ อุทธรณ์ *hearth*
- บานพับ ทวารราวภูโก *hinge*
- ห้องชั้นใน โอวรโก *inner room*
- กุญแจ กุญจิกา ตาโพ *key*
- รูกุญแจ กุญจิกาวิรว์ *keyhole*
- ห้องน้ำ วจจุกุญ *lavatory*
- ปูนขาว เสตจุนณ *lime*
- จยนาเลโป mortar (*ครก; ส่วนผสมของปูนขาวหรือซีเมนต์กับทรายและน้ำ; โบกปูน*)
- เสา ถมโ *pillar*
- เรือนยอด อาคารที่มีหลังคาเป็นยอดแหลม ภูภาคารโร ภูภาคาร์ *pinnacle*
- ไม้กลอนหลังคา ไม้จันทัน โคปานสิ *rafter*
- หลังคา ฉทน์ *roof*
- ห้อง คพโ *room*
- โรงม้า อสสศาลา *stable*
- บันได โสปาโณ โสปาโน *stair*
- โรงเก็บของ อุทโหสิโต *store*
- terrace เวทิกา
- verandah อาลินโท
- ธรณีประตู อุมมาโร *threshold*
- ท่อนไม้ กฏฐ์ ทารุ *timber*
- top-plate ปกขปาโส
- พื้นชั้นบน? ปาสาทตล *upper floor*
- ฝา ภิตติ *wall*
- wall-plate สงฆาโฏ
- หน้าต่าง วาทปาน *window*
- บานหน้าต่าง กวาญ *window shutter*
- หน้าต่างที่มีมุข *window with a balcony*

สีหปถุชโร

- อาคารผู้หญิง อิตถาคาร โอโรโร *women's apartments*

สิ่งของ

- ทรัพย์ สมบัติ ธน์ โกโค สมปตติ วิกโว *ทรัพย์สมบัติ*
- สาปเตยย์ กฏุมพ์ กฏุมพ์ ทพพ์ *สาปเตยย์*
- เงิน ทิวณณ *เงิน*
- เงินตรา รูปีย์ กหาปณ *เงินตรา*

สิ่งของภายในบ้าน

เคหณทานิ

- เถ้า ฉาริกา *ash*
- ตะกร้า ปิฏก *basket*
- ถุง ปลิพพโก *bag*
- เตียง มณโจ *bed*
- ผ้าคลุมเตียง มณจตถรณ *bedsheet*
- ม้านั่ง นิสิทนผลโก *bench*
- หีบหมาก กล่องหมาก ตมพุลเปพา *betel server*
- ขวด นาฬิกา นาฬิกา
- หีบ กล่อง มณชุสา ขร *box*
- ไม้กวาด สมมชชนิ *broom*
- แปรง วาลณชูปโก *brush*
- พรม โกชโว *carpet*
- เก้าอี้ ปีฐ *chair*
- ถ่าน องคาโร *charcoal*
- corn-measure นาฬิ
- couch ปลลงโก
- ถ้วย จสโก *cup*
- โต๊ะเขียนหนังสือ เลขณผลโก *desk*
- จาน ถาลิ *dish*
- เก้าอี้นั่งเล่น อาสนุทิ *easy chair*
- ไฟ อคคิ *fire*
- วัตถุที่กำลังติดไฟ อลาต *firebrand*
- fire-place อุทธรณ์
- ไม้ฟืน ทารุ อินธน์ *firewood*
- เครื่องเรือนไม้ ทารุภณช *furniture*
- ขวดแก้ว กาจตุมโป *glass-bottle*
- เครื่องแก้ว กาจภณช *glassware*
- กระเป่าถั่ว ปจฉิ *hand-basket*
- กระเป่าถั่ว ปลิพพโก *purse*
- ตุ่ม อรณชโร *jar (big)*

- เหยือก กณชิกา *jug*
- มีด สคถ ฉุริกา *knife*
- ทัพพี ทพพิ *ladle*
- โคมไฟ ปทิโป *lamp*
- ไส้ตะเกียง ทิปวณณ *lamp wick*
- ถุงหนัง ภสตา ภสตรา *leather bag*
- ฝา ปีธาน *lid*
- ฝาหม้อ สราโว *lid for a pot*
- เสื่อ กิลลช *mat*
- กระจกเงา อาทาโส *mirror*
- mortar อุททชโล
- มุ้ง มกसारณ *mosquito net*
- เข็ม สุฉิ *needle*
- สาก มุสโล *pestle*
- หมอน ทิมโพทน์ *pillow*
- ปลอกหมอน ฉิมลิกา *pillow case*
- จาน (*กินข้าว*) กัโส *plate (to eat from)*
- หม้อ ฉาฉิ *pot*
- ที่รองหม้อ จุมพฏก *potstand*
- เก้าอี้ ภทปัฐ *rattan chair*
- เชือก รชช *rope*
- ตาชั่ง ตุลา *scales*
- กรรไกร กตตริกา *scissors*
- ที่นั่ง อาสน *seat*
- จักรเย็บผ้า สิพพณนต *sewing machine*
- sieve ปิฏฐฉาลิกา
- spittoon เขลมลลโก
- ซ้อน กฏจจุ
- stone to grind on นิสโท —to grind with นิสทโปโต
- โต๊ะกินข้าว โกชนผลโก
- สายหนัง วรดตา *thong*
- ด้าย สุตต ตมต *thread*
- ถาด กัสาธาโร *tray*
- ภาชนะ ภาน *vessel*
- ภาชนะดิน อามตติก *clay vessel*
- ภาชนะสำริด กัสภาน *bronze vessel*

- หม้อน้ำ **ขโม** *water-pot*
- กระด้ง **สุโป** *winnowing basket*

สิ่งก่อสร้าง บริหาร สิ่งต่างๆ ในวัด

สมณปริกขารานี

- หอฉัน ทานศาลา **ทานศาลา** *alms hall*
- แท่นบูชา ที่บูชา **บูชาสน์** *altar shrine*
- ธรรมาสน์ **ธมมาสน์** *pulpit*
- หอระฆัง **ฆณฎาตถมโ** *belfry*
- ระฆัง **ฆณฎา** *bell*
- ต้นโพธิ์ **โพธิรุกโข** *bo-tree*
- บาตร **ปตโต** *bowl*
- ที่กรองน้ำ **ปริสสาวน** *water-strainer*
- จีวร **จีวร กาสาว** *yellow robe*
- ภิกษุ **ภิกขุ** *Buddhist monk*
- ธรรมทูต **ธมมทูโต** *missionary*
- สามเณร **สามเณโร** *novice*
- devotee **ภคตติมา**
- chapter house **สีมาขร**
- devotion **สทฐา**
- doctrine **ธมโม**
- elderly monk **เถโร**
- enlightened one **พุทธโธ**
- ไม่มีศรัทธา **อสสทฐ** (คุณ.) *faithless*
- พระพุทธรูปปฏิมา **ปฏิมา** *image*
- เรือนพระพุทธรูปปฏิมา **ปฏิมาขร** *image house*
- ห้องสมุด **โปตถกาลโย** *library*
- วัด **วิหาโร** *อาราโม* *monastery*
- โรงธรรม ธรรมศาลา **ธมมศาลา** *preaching hall*
- เจดีย์ **เจตีย์** *pagoda*
- ลานโพธิ์ **โพธิองคณ** *platform around a bo-tree*
- ลานเจดีย์ **เจตียงคณ** *platform around a pagoda*
- กระท่อม **ปณณศาลา** *monks' quarters*
- นักเทศก์ **เทศโก** *preacher*
- การแสดงธรรม **เทศนา** *preaching*

- หนังสือธรรมะ **ธมมโปตถโก** *religious book*
- relic casket **ธาตุกรณโ**

รัตนชาติ แร่ธาตุ

รัตนขณิขานี gems and minerals

- แก้ว **รัตน** *jewels, precious stones, gems, gemstone*
- มณี แก้วมณี **มณี** *jewels, precious stones, gems, gemstone*
- แก้วพลึก (แก้วหินสีขาวสลัว) **พลึก** *milky quartz, crystal glass*
- เพชร **วขิริ** *diamond*
- เพชรตาแมว **เวหุริย** *cat's-eye*
- แก้วประพาฬ **ปวาล** *coral*
- ทับทิม **โลหิตงโก** *ruby*
- นิล มรกต **อินทนิโล** *sapphire*
- มรกต **มรกต** *emerald*
- บุษราคัม **มุสสราโค** *topaz*
- lapis lazuli **นิลมณี**
- มุก **มุตตา** *pearl*
- .
- ทอง ทองคำ **สุวรรณ** *จารุ* *ชาตรูป* *กาลณ* *จัน* *กนก* *gold*
- เงิน **สขณ** *รชต* *silver*
- แร่เงินแร่ทอง **รูบิย**
- ทองแดง **ตมพ** *ตามพ* *copper*
- ดีบุก **ติปุ** *tin*
- ตะกั่ว **ติปุ** *lead*
- ทองเหลือง **ริริ** *อารณู* *brass*
- สำริด **กโส** *bronze*
- เหล็ก **อโย** *กาลายส* *iron*
- ตะกั่วดำ, กราไฟต์ **อพภก** *plumbago, graphite*
- พรอท **ปารโท** *quicksilver*

โลกธาตุ จักรวาล

โลกธาตุ จกควาโล-ส

- โลก **โลโก** *world*

- เมฆ **วลาหโก** *เมฆ* *cloud*
- เมฆฝน **วลาหโก** *nimbus, rain cloud*
- เย็นหนาว **สีต** *cold*
- ความร้อน **อุหม** *heat*
- พระจันทร์ **จันโท** *moon*
- ดาวเคราะห์ **คหตารา** *planet*
- ดาวหาง **ธุมเกตุ** *comet*
- กลุ่มดาว **นภขต** *constellation*
- อุกกาบาต **อูกกาปาโต** *meteor*
- การขึ้นของพระอาทิตย์ **สุริโยทโย** *rising of the sun*
- การขึ้นของพระจันทร์ **จันโททโย** *rising of the moon*
- จันทรคราส **จันทคคาโ** *eclipse of the moon*
- สุริยคราส *eclipse of the sun* **สุริยคคาโ**
- ไฟ **อคคิ** *fire*
- สวรรค์ เทวโลก **เทวโลโก** *สคโค* *heaven*
- นรก **นิรโย** *hell*
- น้ำ **ชล** *อุทก* *water*
- ลูกเห็บ **กรกา** *hail-storm*
- น้ำค้าง **อุสสาโว** *ตุหิ* *dew*
- หิมะ น้ำแข็ง **ทิม** *ice*
- หิมะ *snow* **ตุหิ**
- พายุหิมะ **หิมปาโต** *snow storm*
- ลม **วาโต** *วายุ* *wind*
- แสงสว่าง **อาโลโก** *light*
- แสงจันทร์ **จันทิกา** *moonbeams*
- ความมืด **อนธกาโร** *darkness*
- ฝน **เทโว** *วสโส* *วสส* *rain*
- รุ้ง **อินทธน** *rainbow*
- การหมุนรอบ **ปริพภมณ** *rotation*
- ท้องฟ้า **อากาโส** *นภ* *sky*
- สายฟ้า **วิขุ** *lightning*
- ฟ้าร้อง **ถนิต** *thunder*
- สายฟ้า **อสนิ** *thunder bolt*
- ราศีจักร **ราศีจก** *zodiac*

โลก แผ่นดิน

ปฐวี the earth

- antarctic zone วินตโก
- arctic zone กรวีโก
- ถ้ำ คูหา cave
- เมือง นคร ปุรี city
- ทวีป มหาทวีป continent
- ประเทศ รฐ ฐ country
- ที่กัณดาร กนตาโร desert
- ฝุ่น ฐลิ dust
- อาณาจักร อิริชช empire
- นา เขตต์ field
- ป่า วน อรณญ forest
- สวน อาราโม อุยยาน garden
- กรวด สกุชรา gravel
- แผ่นดิน ภูมิ ground ถาล land
- เกาะ ทีโป island
- kingdom รชช
- market town นิคโม
- เหมือง อากร mine
- เมืองใหญ่ มหานคร ราชธานี อคคนคร metropolis
- ภูเขา ปพพโต mountain
- ยอดเขา คิริสิช mountain peak
- โคลน ตม ปงโก กมล mud
- ขั้วโลกเหนือ สุทสสน north pole, north temperate zone อิสรโร
- ทาง มคโค path
- เหว ปปาโต precipice
- จังหวัด ปเทโส province
อำเภอ อุปเทโส sub province
- rugged land ชงคโล
- ที่ดอน ถลฐฐาน, ถล (ฐาน)
- ที่ลุ่ม นิพนฐฐาน, นิพน (ฐาน)
- หิน เสโล rock
- ทราย ลิกตา วาลิกา sand
- ที่ตั้งบ้านเรือน ชรวตถ site for a building

- ดิน มตติกา soil
- ขั้วโลกใต้ อสุทกณเณ south pole
- south temperate zone เนมินุโร
- หิน สิลา ปาสาโณ stone
- หนอง อนุโป swamp
- table-land สาณ
- หุบเขา อุปจจกา valley

ที่เก็บน้ำ และทางน้ำ

ชลลสา ขลมคคา water deposits and water-ways

- ฝั่ง shore เวลา
- ฝั่ง กูล ตีร์ bank
- ฝั่งนอก ฝั่งไกล ปาร์ further bank
- ฝั่งใน ฝั่งใกล้ โอร near bank
- ท่าเรือ ติตถ ferry
- ท่าอาบน้ำ นทานติตถ bathing place
- เรือ นาวา ship
- เรือ โทณ นาวา boat
- เรือเล็ก โปโต ship's boat
- เรือใบ ลการนาวา yacht
- เรือดำน้ำ อนโตทกนาวา submarine
- เรือรบ ยุทธนาวา man-of-war
- เรือพ่อค้า วาณิชนาวา merchant vessel
- แพ อุหมโป raft
- canal ชลมาติกา
- canoe ขุททโทณ
- cascade นิชมโร
- กัปตันเรือ นิยามโก captain of a ship
- คนเดินเรือ กะลาสี นาวาโก sailor
- ช่างประจำเรือ ยนต์โก engineer of a ship
- ปลา มีโน fish
- เบ็ด พลิส fishhook
- หอยสังข์ สงโข conch
- หอยโข่ง หอยนางรม สิปปิกา oyster
- สาหร่าย เสวาโล vallisneria
- ลมเวรัมพะ เวรัมกวาโต cyclone
- favorable wind อนุกูลวาโต

- opposite wind วิรุทรวาโต
- การเดินสมุทร สมุททคณ voyage
- drain ปริชา
- ไซ ลอบ ภูมิ fish trap
- อวน ตาข่าย ชาล net
- เสือเรือ กูโป mast
- ไม้พาย อิริต oar
- ทางเสือเรือ โคณวิโส rudder
- ใบเรือ ลกาโร sail
- pilot กณณธาโร
- น้ำเค็ม ชาโรทก salt water
- ถังเก็บน้ำ หนองน้ำ วาปี ชลลสโย tank
- บ่อน้ำ กูโป well
- บ่อหิน โสณทิ rocky pool
- น้ำพุ ชลปสโว spring
- สระบัว อมพุชณี lotus pond
- สระบัว โปกขรณี pond
- สระน้ำ บ่อ โสพโก pool
- น้ำท่วม โอโฆ flood
- น้ำท่วมใหญ่ มโหโฆ great flood
- ทะเลสาบ โลณ lagoon หนองน้ำ; อ่างเกลือ
- ทะเลสาบ lake สโร ตพาโก small lake
- ปลลาล
- สมุทร มหาสมุทร สมุทโท สาคร ocean
- แม่น้ำ นที river
- ปากแม่น้ำ นทิมุช mouth of a river
- สายน้ำ ชลธารา torrent
- ทางระบายน้ำ ชลนคโค sluice
- ลำธาร แม่น้ำน้อย กุนนที stream
- น้ำวน อาวณู whirl pool
- น้ำตก นิชมโร water-fall
- คลื่น อุมิ ตรงโค wave
- คลื่น คลื่นใหญ่ กิลโลโล billow
- หยดน้ำ เถโว water drop
- ฟองน้ำ พพพูล พพพูลก bubble
- ฟองน้ำ เฟณ foam

การปกครอง

ราชอาณาจักร government

- อธิราชา *emperor*
- อัครราชินี *empress*
- นรปติ *king*
- ราชินี *queen*
- ราชทูต *envoy*
- อุปราช อุปราช *viceroys*
- ยุพราช ยุพราช *crown prince*
- เสนาบดี เสนาบดี *general*
- พลม้า อสูรเสนา *cavalry*
- มন্ত্রী มนตรี *councilor*
- สจิว *privy councilor*
- มหาอมาตย์ มหามัจฉ *prime minister*
- อภิบาล อภิบาล *lord chancellor*
- ทิสาปติ *government agent of a province*
- มณฑลเสนาบดี *governor of a province*
- มหาเลขกามาจโจ *secretary of state*
- อัครเสนาบดี อัครเสนาบดี *head of the army*
- การการปติ *head of the prisons*
- กมมิกามาจโจ *head of the public work*
- วีรบุรุษ นักรบใหญ่ วีโร *มหาโยธ* *hero*
- ขนปทโฆชโก *sheriff*
- นักรบ ยุทธภโฆ *soldier*
- จารบุรุษ สายลับ จารบุริโส *spy*
- บัลลังก์ สิหาสน *throne*
- เสนา กองทัพ กองทหาร อณิโก อณิก *battalion*
- กองทัพ ยุทธเสนา *army*
- พลช้าง หัตถิเสนา *army consisting of elephants*
- ทักษิณมิตร มิตตเสนา *ally*
- ทักษิณศึก สตุตเสนา *hostile army*
- array of troops เสนาวุธ
- armored สนนทธา (ค.)
- อาวุธยุทธภัณฑ์ ยุทธโธปกรณ์

ammunition

- เกราะ เสื้อเกราะ กวาง สนนาโท *armor*
- คันธนู ธนู *bow*
- ลูกศร สโร กณโฑ *arrow*
- สายธนู ขิยา *string of a bow*
- ผู้ยิงธนู ธนูทธาโร *archer*
- ขวานรบ กฐาริ *battle axe*
- ดาบ ขคโค อสิ *sword*
- นักรบ ขคคธโร *swordsman*
- อาวุธ อาวุธ อาวุธ *weapon*
- หอก เหติ *spear*
- --ปืนใหญ่ นาพิยนตเสนา *artillery*
- ธง ธงแผ่นผ้า ปตกา *banner*
- การรบ ยุทธ *battle*
- สนามรบ ยุทธภภูมิ *battle field*
- fighting ยุทธมน
- bayonet มหาจฐริกา
- body-guard อณิกภูโฐ
- camp ขนธาวาโร
- cannon มหาอคคินาหิ
- chamberlain สิริสยนปาลโก
- constable ราชภโฆ
- consul ราชานูยุดโต
- dagger จฐริกา
- victory ชโย
- defeat ปราชโย
- เครื่องราชกกุธภัณฑ์ ราชกกุธภัณฑ์ *ราชกกุธภัณฑ์*
- emblems of royalty
- infantry ปทาติ
- killing หนน
- kingdom ราช วิชิต
- king's command ราชามา
- sword-bearer อสิคคทาโท
- minister อมจโจ *minister of education*
- อชมาปนามจโจ *minister of health*
- โสชยามจโจ
- navy นาวิกเสนา
- parasol เสตจจตุต

- peace สาม
- punishment ทณโฑ; การณา
- handle of a sword ถารุ
- quiver สรกลาโป
- rebel ทามริโก
- retreat ปจโจสกกน
- revenue กโร; พาลี
- rifle อคคินาหิ
- royal ราชกีย ไตร.
- พระราชลัญจกร ราชมูททา *royal seal*
- ฝักดาบ โกสิ *sheath*
- การแทง ยิง วิชมน *shooting*
- การยึด อวโรธ *siege*
- ความรุนแรง พลกโร หโฐ *violence*
- การรบ ยุทธ *war*
- ยุทธโฆโส *war cry*
- ยุทธโร *war chariot*
- ความแตกแยก เกโท *disunion*

พาหนะต่างๆ

พาหนะ vehicles

- เครื่องบิน วโยมยาน *airplane*
- axle อกโช
- bridle มุขธา
- รถ โร *carriage*
- เกวียน สกโฆ *cart*
- รถม้า อสุรโร *chariot*
- ตัว?รถม้า รถปลชโร *chariot body*
- อาน?รถม้า รถตโร *chariot rug*
- แอก?รถม้า จโร *chariot pole*
- คนขับรถม้า สารถิ *charioteer*
- คนขับ driver ปาชิตา
- คนขี่ช้าง ความรู้ช้าง หตุลาโรโท *driver of an elephant*
- อานช้าง หตุตถโร *elephant rug*
- ขอสับช้าง องกุโส *hook to quieten elephant*
- เอาขอสับช้าง ตุตต *pike to guide an*

elephant

- เครื่องประดับข้าง หดถิกโปโน *trappings for an elephant*
- fender of a carriage วรุโถ
- fleet horse ขวโน
- ม้าอาชาไนย อาชานีโย *horse of good breed*
- ม้าสินธุ สินธุโว *horse born in sindh*
- อานม้า อสสตุโร *horse rug*
- เครื่องประดับม้า อสสกกโปโน *horse trappings*
- กีบม้า ชุรวาวรรณ *horse shoe*
- ม้าไม่ได้ฝึก ม้าป่า? ขลุงโก *untrained horse*
- ม้าฝึกดี วินิตสโส *well-trained horse*
- linch pin ออกขคคกิโล
- litter ลิวิกา
- รถยนต์ *motor car* สยวัญโก
- จักรยานยนต์ *motor cycle* วิชชุกกยัค
- ม้าป่า อัศดร mule อสสโตร
- nave (of a wheel) นาภิ
- เชือกสนตะพาย กุสา *nose rope* เชือกที่รัดจมูกม้ากับบังเหียน
- palanquin โทลา
- push-cycle จกุกยัค
- railway train ฐมรโถ
- reins ธรรมมิ
- rickshaw หตถวัญโก
- rim (of a wheel) เนมิ
- saddle อสสกกจฉา
- state carriage ผุสสรโถ
- tram car วิชชุรโถ
- wheel จกุก
- whip กสา
- yoke ยัค

เครื่องเขียน การพิมพ์

ลิปิกณชานี มุททาปน stationery and printing

- ไวท์บอร์ด เสตผลโก
- กระดานดำ ภาพผลโก
- หนังสือ โปตลโก *โปตลก ปณณ*
- การรวบรวม(เรียบเรียง) สงคณน্থ สงกลน
- การแต่ง ประพันธ์ วณณโยชนา
- ผู้แต่ง ประพันธ์ วณณโยชโก
- โต๊ะเขียนหนังสือ เลขณผลโก *desk*
- การแก้ไขตำรา คณณโสธนา *editing*
- ซองจดหมาย สาสนาวรรณ *envelope*
- ปากกาหมึกซึม นาพเลขณี
- หมึก(เขียนหนังสือ) เลขณกสโก
- แทนหมึก กขชลาธาโร
- จดหมาย ปณณ เลขน; สาสน
- ตัวหนังสือ อักษร อกษร
- เส้น ปนติ เรขา
- เส้นตรง อุชเรขา
- ประพันธ์โคลงกลอน ปชชพนุโร
- หนังสือพิมพ์ ปวตติปตต์
- กระดาษบันทึกข้อความ สาสนปตต์
- ไบตาล ตาลปณณ
- หน้า ปิณฐ
- กระดาษ กากจปณณ
- ปากกา เลขณี
- ปลายปากกา เลขณีมุข
- ที่เสียบปากกา เลขณีธาโร
- ดินสอ อพกเลขณี
- ไม้บรรทัด อุชเรชโก
- periodical กาลิกสงคโ
- โคลงกลอน กพพ ปชช
- ผู้พิมพ์ มุททาปน
- การพิมพ์ มุททาปน
- เครื่องพิมพ์ มุททาปน
- ใบแก้คำผิด โสธยาปณณ
- ผู้แก้คำผิด ผู้ตรวจปรุพ วณณโสธโก
- การเขียน ลิชณ ลิปิ
- ผู้เขียน เสมียน เลขโก
- ตราประทับ มุททา

- ครั้ง ชตุ
- ลายเซ็น หตถลณณ
- กระดานชนวน ลิลापตลโร
- ดินสอชนวน ลิลาเลขณี
- tablet

เครื่องมือ

อายุโรปรณณานี tools and implements

- ของมีคม มีด ฯลฯ วาสิ
- ทัง (ตีเหล็ก) อธิกรณ
- เหล็กปลายแหลม เหล็กหมาด, เหล็กเจาะ, เหล็กแหลม, สว่าน, เข็ม. อารา *awl*
- ขวาน พรสุ
- --ภาพชนวิกิตสำหรับคนนมให้เป็น เนย คคคร *bellows* เครื่องสูบลม
- การเจาะ วินวิชณ
- การทำลาย กินน
- carpenter's line ภาพสุตต์
- สิว นิชาทน *chisel*
- เขียง ตจฉน *chopping*
- ชะแลง ขณิตตี *crow-bar*
- เบ้าหลอม มุสา *crucible*
- การตัด ฉินน *cutting*
- การขุด ขณน *digging*
- ตะไบ โลหชาทโก *file*
- ฆ้อน กฐ *hammer*
- โซ่ อโยทาม *iron chain*
- เครื่องทอผ้า เวโม *loom*
- mallet กฐฐทโต ตะลุมพุก ไม้ตีค้ำค้อนไม้
- mammotty กฐทาโล
- mowing ลาชน เครื่องตัดหญ้า
- ตะปู อาณ *nail*
- คานไม้ สำหรับทาบของ กาโช *pingo*
- สานแหวก ลิกกา *pingo basket*
- อีโต้ กฐโก *pick-axe*
- ปากค้ำ ค้ำปากนกแก้ว แหนบ สณทาโส

pincers

- คั่นไถ **นงคัล**
- การไถ **กสน** *ploughing*
- ไบไถ **ผาโล** *ploughshare*
- งอนไถ **นงคัลลีสา** *pole of a plough*
- ลูกดิ่ง ลูกตุ้ม **โอลมพโก** *plummet*
- มีดโกน **ขุรี** *razor*
- เลื่อย **กกโจ** *saw*
- กระสวย **ตสโร** *shuttle*
- เคียว **ทาดต์** *sickle*
- ค้อนขนาดใหญ่มาก **มหากูญู** *sledgehammer*
- การผ่า **ผาลน** **วิทธารณ** *splitting*
- trowel **กรณ** *เกรียง*
- vice **กฏฐปีพโก** *คีมจับ*
- weaving **วายน** *การทอ*
- whetstone **นิกโส** *หินลับมีด*
- wimble **อาราหตโกล** *ส่วน*

เวลา

- กาล เวลา **กาโล** **เวลา** *time*
- อดีต **อติโต** (*กาล*) *past*
- ปัจจุบัน **ปจจุปนโน** (*กาล*) *present*
- อนาคต **อนาคโต** (*กาล*) *future*
- วัน **ทิวโส** **ทิวส์**; **ติถิ** **ติถิ** *วันทางจันทรคติ*;
อโห **อห**
- วันเพ็ญ วันพระจันทร์เต็มดวง **ปูลณณมี** *fullmoon day*
- ๑๔ คำ **จุททสมิ** **จาทุททลี-ลี** (*ติถิ*)
๑๕ คำ **ปญจทลี-ลี** **ปณณรลี-ลี** (*ติถิ*)
- วันอุโปสธ **อุโปสธ** **อุโปสธทิวโส**
อุโปสธทิน *fast day*
- สองสามวัน **กติปาห** *a few days*
- ๗ วัน, สัปดาห์ **สตุตาท** *week*
- วันอาทิตย์ **รวิวาโร** **อาทิจจวาโร** *Sunday*
- วันจันทร์ **จันทวาโร** *Monday*
- วันอังคาร **กุชวาโร** *Tuesday*
- วันพุธ **พุชวาโร** *Wednesday*

- วันพฤหัสบดี **คुरुวาโร** *Thursday*
- วันศุกร์ **สุกกวาโร** *Friday*
- วันเสาร์ **สนิวาโร** *Saturday*
- เดือน **มาโส** *month*
- กึ่งเดือน ครึ่งเดือน ปักษ์ **อทตมาโส**
อทตมาโส **ปกโข** *fortnight*
- ประมาณ ๑ เดือน **มาสมตต** (*คุณ.*)
- สามเดือน ไตรมาส **เตมาส์** (*ศัพท์*)
- ปี **ลัจจวโร** **ลัจจวรี** **สรโท** **วสโส** **วสส์**
year
- ฤดู **อุตุ** **อุตุ** *season*
- ฤดูร้อน **คิมหาโน** *summer summertime*
- ฤดูฝน **วสสาโน** **วสโส** **วสส์** *rainy season*
- ฤดูหนาว **เหมนโต** *winter*
- ฤดูใบไม้ร่วง **สรโท** *autumn fall*
- ฤดูใบไม้ผลิ **วสนโต** *spring springtime*
- พุทธันดร **พุทธันดร** (*ระยะเวลาระหว่าง*
พระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งกับอีกพระองค์หนึ่ง)
- กัป **กัลปี** **กปโป** (*กำหนดอายุของโลก*;
กำหนดอายุของสัตว์ = อายุกัป เช่น ๑๐๐ ปี)
- เวลากลางวัน ภาคกลางวัน **ทิวา** *นิ.*
ทิวสภาค *day*
- เวลากลางคืน ภาคกลางคืน **รตติ**
รตติภาค *night*
- เวลาใกล้รุ่ง เข้าตู่ เข้ามีด **ปจจุโส** **ปจ**
จุสโส **ปจจุสสมโย** **ปจจุสสสมโย** *early morning*
- อรุณ **อรุณ** **อรุณโท** *dawn*
- เวลาเช้า **ปุพพณโ** **ปุพพณสมโย**;
ปาโต **ปาต** *นิ. forenoon*
- เวลาสาย **อุสสุโร** **อุสสุโร** (*กาลมีพระอาทิตย์*
ในเบื้องบน)
- เที่ยงวัน **มขณณโ** *midday*
- เวลาบ่าย **อปณณโ** *afternoon*
- เวลาเย็น **สาโย**
- เวลาเย็นนัก ดึกนัก **อติสาโย**
- พลบค่ำ **สมนธกาโร** **ปีโทโส** **วิกาโล**
- เที่ยงคืน **นิสีโ** **อทตมรตโต** **อทตมรตตา**

อทตมรตติ อทตมรตต์ midnight

- ปฐมยาม **ปฐมยาม**
- มัชฌิมยาม **มชฌิมยาม**
- ปัจฉิมยาม **ปจฉิมยาม**
- เวลาวิกาล **วิกาโล**

ในวัน

- ในวันวาน เมื่อวาน **หิโย** *yesterday*
- ในวันขึ้น เมื่อวานขึ้น **ปรหิโย** **ปร**
day before yesterday
- ในวันนี้ **อชช** **สชช** *today*
- ในวันพรุ่งนี้ **เสว** **สุเว** **อปชช** *tomorrow*
- ในวันมะรืน **ปรสุเว** *day after tomorrow*
- ในวันรุ่งขึ้น **โนวันถัดไป** (*ของวันที่กล่าวถึง*)
ปุนทิวเส *next day*
- ในวันอื่น **ปรชช** *other day*
- ในวันอื่นอีก **อปชช** *other day*
- ในวันหนึ่ง **เอกทิวส์** *one day, on a certain day*
- ในวันนั้น **ตสมิ** **ทิวเส**, **ตทิวส์**
- ในวันเดียวกันนั้น **ตทิวสเมว** *on the same day*
- ในวันที่ ๗ **สตุตเม** **ทิวเส** *on seventh day*
- ในวันที่ ๗ จากวันนี้ **อโ** **สตุตเม** **ทิวเส**
seven days from now

ในขณะที่ ในสมัย

- ในขณะนั้น **ตสมิ** **ขณ**, **ตขณ** **สชช**
- ในขณะนั้นทีเดียว **ตขณณญเว**
- ในขณะทีคิดทีเดียว **จินตติทกขณญเว**
- ในสมัยนั้น **ตสมิ** **สมเย**, **เตน** **สมเยน**,
ต **สมย์**
- ในสมัยหนึ่ง **เอกสมิ** **สมเย**,
เอเคน **สมเยน**, **เอก** **สมย์**
- ในปีนี้ **อิมสมิ** **ลัจจเว**

ในเวลา ในกาล

- ในเวลา(กลาง)วัน **ทิวา**
- ในเวลา(กลาง)คืน **รตติยา** **รตติย** **รตต์**
- ในเวลาเช้า **ปาโต** **ปุพพณ** **เห**

- **บุพพณฺหสมเย**
- ในเวลาเช้าตรู่ **ปาโตว**
- ในเวลาอรุณ ในเวลาอรุณรุ่ง **อรุณ**
- **อรุณคฺคฺมนกาลา**
- ในเวลาใกล้รุ่ง **ปัจจุสกาลา/ปัจจุสสมเย**
- ในเวลาเที่ยงวัน เที่ยงวัน **มขณฺณเห**
- **มขณฺณติกสมเย**
- ในเวลาบ่าย **อปฺรณฺเห**
- ในเวลาเย็น **สายั** **สายณฺเห** **สายณฺหสมเย**
- ในเวลาเย็นนัก **ตีกนัถ** **อดิสายั**
- ในเวลาพลบค่ำ **สมนฺธกาเร** **ปโทเส วิ**
- **กาลา**
- . . . . .
- ในกาลนี้ **เดียนี** **อิทานิ** **เอตฺรหิ** **สมปติ**
- **อรุณา**
- ในกาลก่อน **บุพเพ** **ปุเร** **ปุรา** **ภูตบุพฺพั**
- ในกาลภายหลัง **ปัจฉา**
- ในกาลชั่วครู่ **มุหุตฺตัม**
- ในกาลอันสมควร **กาลัม** **กัลลัม**
- ในกาลใด **เมื่อใด** **ยथा** (*ไม่ใช่คำถาม*)
- ในกาลนั้น **เมื่อนั้น** **ตทา** **อถ**
- ในกาลนั้น **ครั้งนั้น** **อถ** **ครั้งนั้นแล** **อถ โข**
- **ครั้งนั้น** **ในวันหนึ่ง,**
- **ครั้นภายหลัง** **ณ** **วันหนึ่ง** **อถกทิวสั**
- ในกาลไร **เมื่อไร** **กทา**
- ในกาลหนึ่ง **บางครั้ง** **บางที** **เอกทา**
- ในกาลทั้งปวง **ในกาลทุกเมื่อ** **สพฺพทา**
- **สทา** *always*
- ในกาลไหนๆ **บางคราว** **บางครั้ง** “**กทาจิ**
- **กรหจิ**” (*ใช้คู่กัน ยกเว้นในคาถา*) **กฺทาจนั**

ความถี่

- ทุกวัน **เทวสิกั,** **ทิวเส** **ทิวเส**
- ประจำวัน **รายวัน** **อนุทินั**
- ทุกๆ เดือน **มาเส** **มาเส**
- ทุก ๖ เดือน **อนุจฺจมาสั**
- ทุกปี **อนุสัวฺจจรั**
- ใหม่ๆ **อภิภฺขณั** **อภิณฺหุ** **มุหุ**

- เสมอ **สพฺพทา** **สทา** *always*
- (เป็น)ประจำ, (ในกาล)เป็นนิตย์ **นิจฺจัน**
- **นิพฺพหุ** **สตัดั** *always*
- ตลอดไป **สทาตนาเย**
- ต่อเนื่อง **ไม่หยุด** **ไม่ขาดตอน** **นิรฺนตฺร**
- ครั้นเดียว **คราวเดียว** **สกี**
- สองครั้ง **สามครั้ง** **สี่ครั้ง** ... **ทวิภฺขตฺตัม**
- **ติภฺขตฺตัม** **จตุภฺขตฺตัม** ...
- ร้อยครั้ง **สตฺถภฺขตฺตัม**
- (สิ้น)สามครั้ง **ตโย วาเร** = **ติภฺขตฺตัม**
- (สิ้น)สองครั้ง **เทว วาเร** = **ทวิภฺขตฺตัม**
- ในครั้งที่ ๒ **ทุติเย วาเร** (*ปุรณสังขยา*)
- แม้ในครั้งที่ ๒ **ทุติยมฺปิ** (*ปุรณสังขยา*)
- แม้ในครั้งที่ ๓ **ตติยมฺปิ** (*ปุรณสังขยา*)
- อีก **ปุณ**
- บ่อยๆ **หลายครั้ง** **ปุณปุณั** **ภุสั**
- บางครั้ง **กทาจิ**
- (ในกาล)ครั้งหนึ่ง **เอกทา**

ในเวลา ในกาล จำนวน สมาส

- ในเวลา(ที่เขา)ตายแล้ว **มตฺกกาลา**
- (*ในกาล* **แห่งเขา** **ตายแล้ว**) — **อดีต**
- ในเวลา(กำลัง)(จะ)ตาย **ในเวลาใกล้ตาย**
- **มรณกาลา** (*ในกาลเป็นที่ตาย* **แห่งเขา**) — **ปัจจุบัน**
- ในเวลานอน **สยณกาลา**
- (*ในกาลเป็นที่นอน* **แห่งเขา**)
- ในเวลาไป **คฺมนกาลา** (*ในกาลเป็นที่ไป* **แห่งเขา**)
- ในกาลที่พระเถระเข้าไปในระหว่างพุ่มไม้
- แล้วออกมา **เถรสฺส** **คจฺจนฺตฺร** **ปวิสิตฺวา**
- **นิภฺขมณกาลา** (*ในกาลเป็นที่* **เข้าไปแล้ว**
- *ในระหว่าง* **แห่งพุ่มไม้** **ออกมา** **แห่งพระเถระ**)
- ในเวลาที่มาสู่ที่ใกล้ตน **อตฺตโน** **สนฺติกั**
- **อาคตฺกกาลา**
- (*ในกาล* **แห่งเขา** **มาแล้ว** **สู่ที่ใกล้** **แห่งตน**)
- ในตอนแก่ **มหลลฺกกาลา**
- (*ในกาล* **แห่งตน** **เป็นคนแก่**)
- ในตอนเด็ก **ตฺรณฺกาลา**
- ในตอนหนุ่ม **ทฺทรกาลา**

- ในเวลาเป็นสุข **สุนฺขกาลา** (*ในกาล* **แห่งเขา** **เป็นสุข**)
- ในเวลาอายุ ๑๖ ปี **โสฬสวสฺสกาลา**
- (*ในกาล* **แห่งตน** **เป็นผู้มีกาลฝน** ๑๖)
- ในกาลสิ้นอายุ **อายุหฺปฺริโยสกาลา**
- (*ในกาลเป็นที่สุดลงรอบ* **แห่งอายุ**)
- ในเวลาอยากจะกิน **ภฺภูชิตฺกามกาลา**
- (*ในกาล* **แห่งตน** **เป็นผู้ใคร่เพื่อ** **ผู้อื่น**)
- (ใน)สมัยพระพุทเจ้ากัศสปะ
- **กสฺสปพุทฺธกาลา** (*ในกาลแห่งพระพุทเจ้า* **พระนามว่า** **กัศสปะ**)
- . . . . .
- ในเวลาปวารณาจำพรรษาแล้ว
- **ปวารเตวา** **วฺตุถวสฺสกาลา**
- ในเวลาทำทุกกรกิริยา **ทุกฺกรการิกกาลา**
- ในชาติที่ ๓ จากชาตินี้
- **อิโต** **ตฺติเย** **อตฺตภาเว**
- (*ในอรรถภาพที่* ๓ **จากอรรถภาพนี้**)
- ในที่สุดแห่งแสนกับจากกัปนี,
- (*นับถอยหลัง/ย้อนหลังไป* **แสนกับ**)
- **อิโต** ((ภทท)กปฺปโต) **สฺตสฺสทสฺสกปฺมตฺถเก**
- (*ในที่สุดแห่ง* **กับแสนหนึ่ง/กับมีแสนเป็น** **ประมาณ** **แต่ภททกัปนี**)
- . . . . .
- (ในเวลา)ก่อนแห่งภัต **ปุเรภตฺตัม**
- (ในเวลา)ภายหลังแห่งภัต **ปัจฉาภตฺตัม**
- ในระหว่างแห่งภัต **อนฺตรภตฺตัม**
- (มา) ในลำดับเวลาที่ตนคิด
- **จินฺติตสมนฺตฺร** **อาคฺนตฺวา**
- (ในกาล)ต่อมา **อปฺรภาเค** **กาลา**
- (*ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก*)
- พอแสดงธรรมจบ
- **เทศนาปฺริโยสกาลา/เทศนาวสฺนกาลา** **กาลา**
- (*ในกาลเป็นที่สุดลง(รอบ)แห่งพระเทศนา*)
- **#อนุโมทนาวสฺนกาลา** **คาถาปฺริโยสกาลา**
- ตลอดเวลา(ที่ผ่านมา)นี้ **เอตฺตัม** **กัลลัม**
- (*ตลอดกาล* **มีประมาณเท่านี้**)
- รอสักครู่ **มุหุตฺตัม** **อาคฺเมหิ**
- ให้เวลาผ่านไปสักหน่อย **โถกั** **วิตินาเมตฺวา**

- (เก็บไว้) จนกว่าจะมา (... นึกซิปติ)
- ยาว โส อาคจติ (เขาย่อมมาเพียงไร ... ย่อมเก็บไว้ เพียงนั้น)
- (จน)ตลอดชีวิต ยาวชีวิ (สิ้นการกำหนดเพียงใด แห่งชีวิต)
- ค่อยๆ ซ้ำๆ เบาๆ สนิกั มนุห์
- ซ้ำ นาน ยิ่งยืน จิริ จิรสส์ จิราย จิร จิรกาลั สนิกั นานกว่า ยิ่งยืนกว่า จิตร
- ซ้ำ นาน จิริ สนิกั
- ไม่นาน อจิริ, น จิรสเสว (ต่อกาลไม่นานนั้นเดียว)
- เร็ว โดยเร็ว พลัน โดยพลัน ซิปป์ ซิปป์ ตวภู์ ตวภู สหสา ลหุ ลหุ ลหุโส สีสห อรั อาสุ
- พลันๆ เร็วๆ ไวกๆ ค่วนๆ สีสหีสห สีสหีสห
- คล่อง สีสห
- โดยเร็ว เวเคน
- อันมีในวันพຽงนี้ สวาทน
- เพื่อภัทรพຽงนี้ สวาทนาย (ภตตาย) (เพื่อภัทรอันมีในวันพຽง)

เมื่อ (โดย...) (ตติยา)

- เมื่อบิดา/มารดาตาย ปีตุอจเจยน (โดยอันล่วงไปแห่งบิดา) #มาตุอจเจยน, มาตาปีตุอจเจยน
- เมื่อผ่านไป ๑๐ เดือน ทสมาสจเจยน, ทสนนั มาส้าน อจเจยน (โดยอันล่วงไปแห่ง เดือน (ท.) ๑๐)
- ผ่านไป ๗ ปี สตตวสจเจยน, สตตุนนั วสส้าน อจเจยน (โดยอันล่วงไปแห่งปี (ท.) ๗)
- ๑๐ เดือนผ่านไป ทส มาสา อติกุนตา (เดือน ท. ๑๐ ก้าวล่วงแล้ว)
- ผ่านไป ๗ วัน, ผ่านไป ๑ สัปดาห์ สตตาหจเจยน (โดยอันล่วงไปแห่งวัน ๗) a week ago
- ผ่านไปสองสามวัน กติปาหจเจยน (โดยอันล่วงไปแห่งวันเล็กน้อย) a few days ago
- ตามวาระ/โดยวาระ วาเรน

ตั้งแต่ (ปัญจมิ)

- ตั้งแต่นั้น ตั้งแต่กาลนั้น
- ตโต (กาลโต) ปญฺฐาย
- ตั้งแต่บัดนี้ไป อิตทานิ ปญฺฐาย
- ตั้งแต่(เวลาเป็น)เด็ก ทารกกาลโต ปญฺฐาย
- ตั้งแต่วันที่เขาบวช ตสฺส ปพฺพชิตทิวสโต ปญฺฐาย
- ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป อชฺชตคฺเค อชฺชตคฺเคทานิ

ประโยคแทรก (ลักษณะ)

- เมื่อบิดา/มารดาตาย
- ปีตริ มเต, มาตริ มตาย (ครั้นเมื่อบิดา/มารดาตายแล้ว)
- เมื่อบิดา/มารดาตาย (ทำกาละ)
- ปีตริ กาลกเต (สนเต), มาตริ กาลกตาย (สนตยา) (ครั้นเมื่อบิดา/มารดา เป็นผู้มีกาละอัน กระทำแล้ว มีอยู่)
- เมื่อมารดาและบิดาตายแล้ว มาตาปีตุสุ มเตสุ/กาลกเตสุ (ครั้นเมื่อบิดา/มารดาตายแล้ว)
- เมื่อเป็นเช่นนี้ เอวั สนเต; อถ (ในเลขใน) (ครั้นเมื่อความเป็น อย่างนี้ มีอยู่)
- พอกกล่าว(ว่า...)เท่านั้น "...ติ วุตตมตเตเยว
- พอปรากฏขึ้นเท่านั้น ปาตุภูตมตเตเยว

นิบาตบอกอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ

- ฉันไต ยถา เสยยถา
- ฉันนั ตถา เอวั
- รวากะ รวากะว่า รวากัป เพียงดัง ดุจ ดุจดัง เหมือน วีย อิว
- เช่นกับ เหมือน สทิส

นิบาตมีเนื้อความต่าง ๆ

- ยิ่ง ภัยโย
- โดยยิ่ง ภัยโยโส ภูสั
- โดยชอบ สมมา
- ผิด มิจฺฉา เท็จ มุสา
- เปล่า มุธา
- กับ พร้อม สห สทฺธิ
- เอง ด้วยตนเอง สยั สามั

- แน่ แน่แท้ แน่นอน ญุน อพฺธา อวสฺสั
- โดยแท้ อณฺญทตฺถุ อพฺธา ตคฺช ซาตุ กามั สสกั
- ภายหลัง ปจฺฉา afterwards
- ก่อน เพิ่ง ยัง ตาว
- ก่อน ที่แรก ครั้งแรก ปฐมั
- ตั้งแต่ จำเดิม ปญฺฐาย ปญฺธิ
- แม้น้อยหนึ่ง กิลฺจาปี
- บ้าง กวจิ
- ไกล อารา พุร
- ไม่ไกลนัก อวิพุร
- ใกล้ สนฺติก อาสนน มุล ฐุร
- แจ้ง ชัด อาวิ อาวิ
- โอ โห โอโ
- อหนึ่ง จ อโ
- ต่างๆ นานา
- ถ้าอย่างนั้น เตนฺทิ
- อย่างเดียว เท่านั้น เกวลั
- โดยกำหนดมีในที่สุด อนฺตมโส
- ชื่อ ชื่อว่า ธรรมตา ธรรมชาติ นาม
- เพราะเหตุนั้น ว่า...ตั้งนี้ ด้วยประการฉะนี้ ชื่อว่า อิติ
- พอละ; สมควร; ควรกัน; สามารถ อลั
- ประดับ ตกแต่ง อลั (อลงฺกโรติ)
- เห็นจะ..., น่าจะ... มณฺเษ
- โดย(ความ)เคารพ สกฺกจฺจั

นิบาตสำหรับผูกศัพท์และประโยค

- ก็ ที จ ปน ตุ
- ก็...เล่า ปน
- เออ ก็ อปิจ
- ส่วน ส่วนว่า ปน ตุ
- แต่ แต่ว่า ปน ตุ but
- เพราะว่า ที because
- จริงอยู่ แท้จริง ที จ in fact, indeed
- ด้วย และ จ and
- หรือ ก็ดี ก็ตาม วา or
- บ้าง วา ปี อปี

- แม้ ปี อปี *even*
- อีกร้อยหนึ่ง อถวา
- อนึ่ง จ ปน

นิบาตบอกปริกั (เงื่อนไข)

- ถ้า ถ้าว่า หากว่า สเจ เจ ยทิ อถ
- ผิดว่า ยทิ
- กระไรหนอ ยนฺนุณ

นิบาตบอกความสงสัย

- ไฉนหนอ อปุเปว
- ไฉนหนอ ชื่อแม่ไฉน อปุเปว นาม

คำถาม (ปุจฉนะ)

- หรือ ทำไม อย่างไร ก็
- หรือ หรือหนอ นุ
- หรือ บ้างหรือ แลหรือ กจจิ
- บ้าง อย่างไร ไช้หรือ หรือหนอ อะไร ‘กจจิ นุ’
- หรือหนอ เพราะเหตุใด กิณฺนุ
- เพราะเหตุไร กสมฺมา กิการณา
- เพื่อประโยชน์อะไร กิมตถั
- ใคร อะไร โภ กา (*แปลงเป็น ก*)
- อะไร ก็ (*แปลงเป็น ก*)
- แลหรือ อย่างไร อย่างไรเล่า กิสฺสุ
- จากไหน กุโธ
- แก่ใคร เพื่อใคร กสฺส
- (ใน)ที่ไหน กตถ
- เมื่อไร กทา
- เท่าไร มีจำนวนเท่าไร มีประมาณเท่าไร มากเท่าไร กติ กิตตก กิวตก กิวติก กิว กิวตกั กิตตาวตทา
- นานเท่าไร กิวจิริ
- ก็ครั้ง ลิ่นครั้งเท่าไร กติกุขตตฺตํ กติวาร
- อายุ/พรรษาเท่าไร กติวสฺส (*อุปสมบทไทย*)
(*เพิ่มคำว่า ซาติยา/อายุณา เมื่อถามอายุพระ*)
- ไกลเท่าไร กิวฑูร
- จากที่ไกลเท่าไร กิวฑูรโต (*ฐานโต*)
- (อัน)เป็นอย่างไร (อัน)เป็นเช่นไร กิทิส

- ชนิดไหน ประเภทไหน เป็นไฉน กตม
- อย่างไร ไฉน กถั
- มีไช้หรือ [*เชิงปฏิเสธ*] นนุ
- คือ อย่างไรนี่; แล [*ปทปุรณ*] เสยยถิทั
- หรือว่า อุทาหุ อาหุ

นิบาตบอกความรับ รับคำ (สัมปฏิจฉนะ)

- ครับ ค่ะ ไช้ เออ ... อาม อามนฺตา
- อย่างนั้น ครับ ค่ะ เออ
- ดีแล้ว ดีละ สาธุ สาหุ
- สมควร เหมาะสม ปติรูปุ โอปายิกั
- ไม่หนักใจ ลหุ

นิบาตสักว่าทำบทให้เต็ม (ปทปุรณะ)

- หนอ นุ วต
- แล เว ทเว โข โว
- เว้ย เว ทเว โว้ย โว
- สิ สุ

นิบาตบอกปฏิเสธ

- ไม่ หามีได้ น โน
- พอ พอละ อย่าเลย อลั
- อย่า มา
- เทียว แหละ ว
- เว้น วินา อณฺญตฺตร
- นั้นเทียว นั้นเอง นั้นแหละ เอว

นิทัสสนะ (แสดง, ชี้แจง)

- อย่างนี้ เออ อิติ อิตถั

คุณภาพ ลักษณะ

- ดี เจริญ สุนฺทร ภาทร ภาทท ภาททก กลยาณ ภูส
- ดีกว่า สุนฺทรตร เสยย วร
- ดีที่สุด สุนฺทรตม เสฎฐ
- ชั่ว เลว หิน ปาป อสุนฺทร อภททก
- ชั่ว เลว กว่า หินตร ปาปตร ปาปิย
- ชั่ว เลว ที่สุด หินตม ปาปตม ปาปิฎฐ
- ดียิ่ง อุกกัถ ภูส
- ยอดเยี่ยม ปณิต อติสุนฺทร วิสิฎฐ

- ที่สุด อจฺจนฺต
- บวร สูงสุด ปวร อุตตม
- สูงส่ง สูงค่า ถ้าเลิศ สุขุม
- งาม สวย หล่อ สรุปรูป อภิรูปุ โสภณ อภิกฺกนฺต
- งาม นำเกลียด วิรูปุ อโสภณ
- น่าดูชม น่าพอใจ ทสฺสนีย อภิกฺกนฺต มนาป มนฺณญ
- อ้วน หยาบ ภูล
- ผอม กิส กิส
- เตี้ยมาก แคระ วามน วามนก
- กระจอก พิการ ขณฺช
- ค่อม ขุขุข
- ง่อย กุณิ
- เป็นโรคอัมพาต ปกฺขหโต
- มีอิริยาบถขาด ฉินฺนิริยาปโถ
- ขราทุพพลาภาพ ขราทุพพโล
- มีรูปร่างไม่สมประกอบ ปริสทฺฐโก
- บอด อนุร
- บอดข้างเดียว กาน
- มีตาข้างเดียว เอกกฺชี
- ตาเหล่ วลิต
- หนวก หูหนวก พริร สุตฺทิน
- ไข้ มุค
- ไข้ น้ำลาย เจอะงะ เอพฺมุค
- บอดและไข้ อนุรฺมุค
- บอดและหนวก อนุรฺพริร
- ไข้และหนวก มุคพริร
- บอดไข้และหนวก อนุรฺมุคพริร
- มีมือด้วน หตฺถจฺฉินฺโน
- มีเท้าด้วน ปาทจฺฉินฺโน
- มีมือเท้าด้วน หตฺถปาทจฺฉินฺโน
- มีหูขาด กณฺณจฺฉินฺโน
- มีจมูกแหว่ง นาสจฺฉินฺโน
- มีหูขาดจมูกแหว่ง กณฺณนาสจฺฉินฺโน
- มีนิ้วมือนิ้วเท้าขาด อังคฺลิจฺฉินฺโน
- มีง่ามมือง่ามเท้าขาด อหจฺฉินฺโน

- มีเอ็นขาด กษत्रจฉินโน
- ถูกสั๊กหมายโทษ ลกขณาหโต
- มีรอยเขี่ยนด้วยหวาย กสาหโต
- ถูกออกหมายสั่งจับ ลิขิตโก
- มีโรคเรื้อรัง ปาปโรคิ
- มีเท้าปุก สิปที
- มีมือเป็นแผ่น ผณหตถโก
- มีคอพอก คลคณทโก
- สุก ปกุก ดิบ อามก
- แห้ง สุกข เปียก ชุ่ม ดินต อลล
- ใหม่ สด นว นวก อภินว
- เก่า ปุราณ ชินณ
- เน่า บุต ปูติก
- หอม มีกลิ่นหอม สุนนธ
- เหม็น กลิ่นไม่ดี ทุคคณธ
- ฉลาด มีปัญญา กุสล สปปณญ
- ปณญวณตุ ปณจติ เมธาวิ อหพ พยตต
- โง่ ปัญญาทึบ ทนธ ทุปปณญ มุหพ
- มนทพุทธิก ชพ
- รวย ร่ำรวย มหทุรณ มหาโกค ธนวนตุ
- อหพ อีพภ
- จน ยากจน ทลิตท ทฬิตท ทุคคต
- มีบุญ ปุณญ ลกซี ไม่มีบุญ อปุณญ
- มีโทษ สาวชช ไม่มีโทษ อนวชช
- มีอายุน้อย อปุปมายุก มีอายุยืน ทีฆมายุก
- มีอายุ ๑๖ โสฬสวสโส-ส่า (พหุพ. สมาส)
- โสฬสวสสลิโก-สิกา (อิก ปัจ. ตทส. ตัทธิต)
- มีอายุ ๑๖ ปี (ย่าง), มีอายุร่นราว ๑๖ ปี
- โสฬสวสสทุเทสโก-สิกา (ผู้อันบุคคลพึงแสดงขึ้นว่ามีกาลฝน ๑๖) (นามกิตก์)
- มีอายุราว ๑๕-๑๖ ปี
- ปณณรสรโสฬสวสสทุเทสโก-สิกา (ผู้อันบุคคลพึงแสดงขึ้นว่ามีกาลฝน ๑๕ หรือ ๑๖) (นามกิตก์)
- มีอายุ ๒๐ วิสตีวสโส-ส่า
- มีอายุหย่อน/ไม่ถึง ๒๐ อุนวิสตีวสโส-ส่า
- มีกัจจน้อย อปปกัจจ มีกัจจมาก พหุกัจจ
- มีลาภน้อย อปปลาภ มีลาภมาก มหาลาภ

- โชคดี ธณญ สุภาค โชคร้าย ทุกขิต
- ภาคยหีน
- มีลูก มีบุตร สปุตตก
- ไม่มีลูก ไม่มีบุตร อปุตตก
- เป็นมิตร ใจดี ช่วยเหลือ อวิรุทฐ สุหท
- อนุกุล
- ไม่เป็นมิตร ใจร้าย ทุหท วิรุทฐ
- เป็นศัตรู วิรุทฐ
- อ่อนโยน อ่อนนุ่ม มุทุ
- แข็ง กระด้าง ฤทฐ
- สามารถ สมตถ ปฏิพล
- เคลื่อนที่ได้ ชงคม จล ปาริหาริย
- เคลื่อนที่ไม่ได้ มั่นคง อจล ถาวร
- ถาวร เทียง นิจจ ถาวร
- ไม่เทียง ไม่ถาวร อนิจจ
- ขยัน ไม่เกียจคร้าน อนลส ทกข อกุสิตี
- เกียจคร้าน ขี้เกียจ อลส กุสิตี
- หนัก ภาริย ครุ ครุก จุร
- เบา ลหุ ลหุก สลลหุก
- ตึง อสิถิล
- หย่อน สิถิล สถล อนธิก
- มั่น มั่นคง แน่น ทพพ
- ได้รับการชมเชย อภิตตุต
- ได้รับการนับถือ มานิต พหุมต
- ถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม ดูถูก นิพนิต
- วมกิต
- มีชื่อเสียง รู้จักกันดี วิสสุต สุปากก
- ไม่ปรากฏ ไม่รู้ อปากก อปณญาต
- โหดร้าย จณช ทฏฐ ลุทท กุริร
- ใจดี การุณิก
- มีศีล สุสิล ไม่มีศีล ชั่วร้าย ทุสสิล
- สุขภาพดี ไม่มีโรค อคิลาน นิโรค
- มีแผล บาดเจ็บ วณิต
- ชำนาญ ปญ ทกข
- ปานกลาง มชณิม มตตถณญ
- นิรันดร ต่อเนื่อง สสสติก
- ก้มลง โอนต

- บ้า คลั่ง อุมมตต
- ของตน ส สก
- ถูกเป็นเจ้าของ เป็นของ.. อายุตต
- เป็นเจ้า เป็นใหญ่ เป็นเจ้าของ สามิ สามินี

ความรู้สึกลึก บุคคลิก

- เป็นสุข มีความสุข สุขิต สุมน
- ดีใจ ร่าเริง สุมน อตตมณ
- เป็นทุกข์ มีความทุกข์ ทุกขี ทุกขินี ทุกขิต
- ทุมมณ
- เศร้า ทุมมณ อนตตมณ
- คร่ำครวญ ปริเทวิ
- ร้องไห้ รุทมาโน/รุทมานา
- มีหน้าองด้วยน้ำตา อสสุมุโข/อสสุมุขี
- อสสุมุขินี
- มีหน้าชุ่มด้วยน้ำตา อสสุตนิเตน มุเขน (อิตถัมภุตตะ)
- มีนัยน์ตาเต็มด้วยน้ำตา อสสุปณณเนหิ
- เนตเตหิ (อิตถัมภุตตะ)
- มีนัยน์ตาเต็มด้วยน้ำตา อสสุปณณเนตโต
- ธารน้ำตาจากนัยน์ตาทั้ง ๒ ของเธอ ไหลออก
- ตสสา อกขีหิ อสสุธารา ปวตตีสุ
- มงกุ มงกุฎ เก้อ เขิน เก้อเขิน
- กล้า วิร สุร
- ขลาด ภิรูก ขลลลาต
- กร่าง นิพภย 'ไม่กลัว'
- บริสุทธิ์ บริสุทฐ
- ไม่บริสุทธิ์ อบริสุทฐ
- สะอาด นิมมล สุทฐ
- ไม่สะอาด เศร้าหมอง มลิน อสุทฐ
- สกปรก เศร้าหมอง เปื้อน กิลิณฐ
- ละเอียด สุขุม
- หยาบ กกุกส
- ตั้ง(ใจ)มั่น สสมาหิต
- ใจไม่ตั้งมั่น เสียสมาธิ อสสมาหิต
- ปิด ปกปิด ปิดกั้น คุตต ฉนวน ปฏิจฉนวน
- เปิด เปิดเผย วิวญ อนาวญ
- ตรง ไม่งอ อวงก อชุ

- โกง โกงงอ วงก กฏิล
- ผ่องใส สดใส ปภัสสร ภาสุร
- มัว หมอง เศร้าหมอง นิปุปก มลิน
- ชุ่นมัว อาวิล ไม่ชุ่นมัว อนาวิล
- เอื้อเพื่อ ไมโลภ ออุท
- โลก ตะกละ ลุท มหิจจ
- ลึก ลึกซึ้ง คมภีร
- ตื้น อุตทาน
- เต็ม บริบูรณ์ ปุร ปุณณ บริปุณณ
สมปุณณ
- ว่าง เปล่า ตุจจ ริดต

อายุ

- แก่ สูงอายุ มหุลล มหุลลิกา ชินณ
- เด็ก หนุ่ม สาว พาล ตรุณ มาณโว
มาณวิกา
- ใหม่ สด นว นวก อภินว
- เก่า ปุราณ โปราณ ชินณ

ขนาด

- สั้น รส
- ยาว ทีฆ आयต आयาม
- กว้าง วิตถต วิตถาร ปุถ
- สูง อุพเพร
- ลึก คมภีร
- ยาว ๑๓ ศอก กว้าง ๔ ศอก
เตรสหดถายาม จตุหดถวิตถาร
(อันยาวโดยศอก ๑๓ อันกว้างโดยศอก ๔)
- (แม่น้ำนั้น) ลึก ๑ คาวุต กว้าง ๒ คาวุต
คมภีรโต คาวุต ปุถโต เทว คาวุตานิ
ตสสา นทียา ปริมาณิ (คาวุตหนึ่ง โดยส่วน
ลึก คาวุต ๓ โดยส่วนกว้าง เป็นปริมาณ
แห่งแม่น้ำนั้น)
- สูงโยชน์หนึ่ง โยชนุพเพร (อันสูงโดยโยชน์หนึ่ง)
- (บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์) ยาว ๖๐ โยชน์
กว้าง ๕๐ โยชน์ หนา ๑๕ โยชน์
สถฐิโยชนายามิ ปณณาสโยชนวิตถติ
ปณณรตโยชนพหฬิ ปณณทุกมพลสิลาสนิ
(บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ อันยาวโดยโยชน์ ๖๐

อันกว้างแล้วโดยโยชน์ ๕๐ อันหนาโดยโยชน์ ๑๕)

- (บัณฑุกัมพลศิลา) (โดย)ยาว ๖๐ โยชน์
(โดย)กว้าง ๕๐ โยชน์ หนา ๑๕ โยชน์
ทีฆโต สถฐิโยชนา
วิตถารโต ปณณาสโยชนา
พหฬโต ปณณรตโยชนา ปณณทุกมพลสิลา
(บัณฑุกัมพลศิลา
อันมีโยชน์หกสิบเป็นประมาณ โดยส่วนยาว
อันมีโยชน์ห้าสิบเป็นประมาณ โดยส่วนกว้าง
อันมีโยชน์สิบห้าเป็นประมาณ โดยส่วนหนา)
- แคบ สมพาร อนายต
- ใหญ่ ยิ่งใหญ่ มหนต อุตตม
- ใหญ่โต โอรหาริก
- เล็ก เล็กน้อย ชุทท ชุททก ปริตต ปริตตก
อณู จุล จุลล จุฬ
- ละเอียด ปน อณู จุล จุลล จุฬ
- น้อยและใหญ่ ชุททานุชุททก อณูณู
- สูง อุจจ อุจจ
- ต่ำ นิจ นิจ
- สูงและต่ำ อุจจาวจ
- ต่ำ อธม นิจ
- ต่ำ ต่ำซ้ำ หยาบ หิน โอมก

จำนวน ปริมาณ

- มาก พหุ พหุก พหุล สมพหุล อเนก
อนุปก อธิมตต อธิมตตก
- มาก มากกว่า มากขึ้น ปหุต
- มาก มากกว่า มากขึ้น อธิก
- น้อย อปป อปปก อปปมตต อปปมตตก
อนุมตต ปริตต ปริตตก โถก โถกก อีส
อีสก โอมก
- เล็กน้อย สองสาม กติปย ปริตต
- หย่อน พร่อง ลบออก อูน
- เหลือ ที่เหลือ เสส เสสก
- ทั้งปวง ทั้งหมด ทั้งสิ้น ทุกสิ่ง ทุกอย่าง
ทุกคน ... สพพ สก
- มีประมาณเท่านี้ เอตตก
- มีประมาณเท่าใด/เพียงใด ยตตก
- มีประมาณเท่านั้น/เพียงนั้น ตตตก

- จีน เบลี ขณโท ขณฐิ

อุณภูมิ

- เย็น หนาว สิตล
- ร้อน อุณห

สัมผัส

- เสมอ เรียบ เกลี้ยง สม สนิทส มณู
- ไม่เรียบ ไม่เสมอ วิสม

สัพพนาม

(แจกอย่าง ย ศัพท์)

- นั้น ต
- นี้ อิม
- นั้น เอต
- โนน อมู อมูก อสุก
- ไต ย (ไม่ใช่คำถาม)
- อื่น อณญ ปร
- อื่นอีก อปร
- คนใดคนหนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนหนึ่ง สิ่งหนึ่ง
อณญตร อณญตม
- คนไหน สิ่งไหน กตกร กตม
- คนหนึ่ง สิ่งหนึ่ง พวกหนึ่ง เอก
- บางคน บางสิ่ง บางพวก เอกจจ อปเปกจจ
- ทั้งสอง อุภย (แจกอย่าง ย); อุภ (แจกอย่าง อุภ)
- นอกนี้ อิตร
- ได้ ทกขิน
- เหนือ อุตตร
- ซ้าย วาม
- ซ้ำซ้าย วามปสส
- ขวา ทกขิน
- ซ้ำขวา ทกขินปสส
- ก่อน ปุพพ ปุพพก
- เช่นนั้น สทิส
- (ผู้)เช่นเรา มาทิส
- (ผู้)เช่นท่าน ตาทิส

ณ

- สีขาว ปณทโร
- สีขาวอมเหลือง ปณทโร

- แดง รตต โลहित
- แดงอ่อน อรุณ
- ชมพู ปาฐล
- เหลือง ปิต
- ขาวอมเหลือง ปณพวณณ ปณพร
- ซีด ปณพร
- ส้ม ปิตรตต
- เขียว หริต
- น้ำเงิน นิล
- น้ำเงินอ่อน ฟ้า มนพนิล
- ขาว โอทาท เสต ปณพร
- ดำ กาฬ กณห
- เทา ฐสร
- หลากสี กมมาส
- น้ำตาล ปิงคล
- น้ำตาลแก่ กณหปิต
- น้ำตาลอ่อน กปิล

รสชาติ

- อร่อย หวาน มจฺร
- เปรี้ยว อมพิล
- เค็ม โลณ ลวณ โลณิก
- จืด อโลณิก
- เผ็ด เผ็ดร้อน กฏ กฏุก
- ขม ติตต ติตตก
- ผาด กสาว

ระยะทาง

- ไกล สมิป อาสนน อวิทฺร
- ไกล ทฺร

เงื่อนไข สภาพ ฐานะ

- ง่าย อีส อีสก

รูปร่าง

- กลม จกกาการ วมฺภูล วมฺภู
- รูปไข่ อนุทากการ
- ครึ่งวงกลม อทฺรจกกาการ
- (มี) สี่มุม จตฺรศส
- (มี) สามเหลี่ยม ติโกณก
- (มี) แปดเหลี่ยม อฏฺฐลิก
- ซึ่งมีรูปทรงกลม(เล็ก) โคพการ
- คม ติขิน
- ไม่คม ทือ อติขิน
- หนา ฆน พหล
- หนานัก อติพหล
- บาง ตนุ

โรค

- โรคตา จกขุโรโค
- โรคหู โสตรโรโค
- โรคจมูก ฆานโรโค
- โรคลิ้น ชิวหาโรโค
- โรคกาย กายโรโค
- โรคศีรษะ สีสโรโค
- โรคที่ใบหู กณณโรโค
- โรคปาก มุขโรโค
- โรคฟัน ทนตโรโค/โอฏฐโรโค ม.
- โรคไอ กาส
- โรคหืด สาส
- โรคไข้หวัด ปินาส
- เป็นไข้หนัก พาฬหคิลาน ค.
- โรคไข้พิษ ทโท ทาโท
- โรคไข้เซื่องซึม ชโร
- โรคในท้อง กุจฺฉโรโค

- โรคลมสลบ มุจฺฉา
- โรคบิด โรคลงแดง ปกฺขนทิกกา
- โรคจุกเสียด สฺลา สฺลา ม. ย.
- โรคลงราก วิสุจิกกา
- โรคเรื้อน กุฏฐิ
- โรคฝี คณโท
- โรคกลาก กิลาส
- โรคมองคร่อ โสโส
- โรคลมบ้าหมู อปมาโร
- โรคหิดเปื่อย ททฺท
- โรคหิดด้าน กณท
- โรคคุดทะราด กจฺจ
- หูด รขสา /นขสา ม.
- โรคละอองบวม วิตจฺฉิกกา
- โรคอาเจียนโลหิต โลहित
- โรคดี(เดียด) ปิตต /โลหิตปิตต ย.
- โรคเบาหวาน มจฺรเมโ
- โรคเริม อัสสา
- โรคพุพอง ปิพกา
- โรคริดสีดวง กคณทลลา
- การแพ้อ่าง โททโท

ธรรม

- นิพพาน นิพพานํ โมกฺขธมโม อมตํ

อื่นๆ

- ปัญหา ปณโท ปณทา
- การแก้ การตอบ คำตอบ วิสฺสขณํ
- วิสฺสขณา ปฏิวจฺนํ
- เครื่องหมาย; จำนวนเลข, ข้อ องโก
- ฝัน สฺปินํ dream
- ฝันร้ายทุสฺสุปินํ nightmare